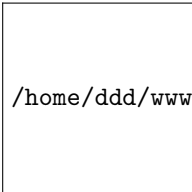

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Closa i Andreo, Gina; Fradera i Barceló, Maria dir.; Estany i Freire, Lara dir.
Anàlisi dels errors de la traducció automàtica castellà-català en El Periódico.
Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2024. 56 pàg. (Grau en Traducció i Interpretació)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/300129>

/home/ddd/www/img/licenses/zero.jpg

under the terms of the license

FACULTAT DE TRADUCCIÓ I D'INTERPRETACIÓ

GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

TREBALL DE FI DE GRAU

Curs 2023-2024

**Anàlisi dels errors de la traducció automàtica
castellà-català en *El Periódico*
Revisió i correcció de notícies**

Gina Closa Andreo

TUTORES

Maria Fradera Barceló

Lara Estany Freire

UAB
**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Pàgina de crèdits

Dades del TFG

Títol

CA: Anàlisi dels errors de la traducció automàtica castellà-català en *El Periódico*

ES: Análisis de los errores de la traducción automática castellano-catalán en *El Periódico*

EN: Analysis of the errors of *El Periódico* Spanish-Catalan machine translation

Autora: Gina Closa i Andreu

Tutores: Maria Fradera i Barceló; Lara Estany i Freire

Centre: Facultat de Traducció i Interpretació (UAB)

Estudis: Grau en Traducció i Interpretació

Curs acadèmic: 2023-2024

Paraules clau

CA: traducció automàtica; castellà-català; *El Periódico*; errors gramaticals, sintàctics i ortotipogràfics; llibre d'estil d'*El Periódico*; GIEC, CCMA i Diccionari Descriptiu; preedició i postedició.

ES: traducción automática; castellano-catalán; *El Periódico*; errores gramaticales, sintácticos y ortotipográficos; libro de estilo de *El Periódico*; GIEC, CCMA y Diccionario Descriptiu; preedición y postedición.

EN: machine translation; Spanish-Catalan; *El Periódico*; gramatical, syntactic and orthotypographic errors; *El Periódico*'s style guide; GIEC, CCMA and Diccionario Descriptiu; pre-editing and post-editing.

Resum del TFG

CA: En aquest treball hem analitzat els errors gramaticals, sintàctics, ortotipogràfics i d'altres tipus que es presenten a onze notícies del diari català *El Periódico*, que utilitza la traducció automàtica per a traduir del castellà al català. Hem dividit el treball en dues parts: a la primera hem escollit les notícies amb més errors i els hem classificat segons la seva naturalesa. A més a més, també hem comparat els errors mencionats amb el llibre d'estil d'*El Periódico*, tot i que sempre hem mantingut la GIEC, la CCMA i el Diccionari Descriptiu com a referents. Per altra banda, a la segona part del treball hem analitzat el

mètode que utilitza el programa informàtic d'*El Periódico* i hem classificat de nou els mateixos errors segons si es poden predir abans que el programa tradueixi les notícies (preedició) o si un professional els ha de corregir (postedició) un cop traduït el text. En aquesta part també proposem solucions que es poden aplicar en aquests dos processos.

ES: En este trabajo hemos analizado los errores gramaticales, sintácticos, ortotipográficos y de otros tipos que aparecen en once noticias del diario catalán *El Periódico*, que utiliza la traducción automática para traducir del castellano al catalán. Hemos dividido el trabajo en dos partes: en la primera hemos escogido las noticias con más errores y los hemos clasificado según su naturaleza. Además, también hemos comparado los errores mencionados con el libro de estilo de *El Periódico*, a pesar de que siempre hemos mantenido la GIEC, la CCMA y el Diccionari Descriptiu como referentes. Por otro lado, en la segunda parte del trabajo hemos analizado el método que utiliza el programa informático de *El Periódico* i hemos clasificado de nuevo los mismos errores según si se pueden predecir antes de que el programa informático traduzca las noticias (preedición) o si un profesional los tiene que corregir (postedición) cuando el texto ya está traducido. En esta parte también sugerimos soluciones que se pueden aplicar en estos dos procesos. **EN:** In this thesis we have analysed the grammatical, syntactic, orthotypographic and other types of errors that appear in eleven news items of the Catalan newspaper *El Periódico*, which uses machine translation to translate from Spanish into Catalan. The thesis has been divided into two parts. In the first one, the news items with most errors have been chosen, and the errors have been classified according to their nature. In addition, the mentioned errors have also been compared with *El Periódico*'s style guide, although the GIEC, CCMA and Diccionari Descriptiu have always been used as references. On the other hand, in the second part of this thesis, the errors have been classified again according to whether they can be predicted before the software translates the news items (pre-editing) or whether a professional must correct them (post-editing) when the text is already translated. In this part solutions have been suggested which can be applied to these two processes.

Sumari

Introducció	6
1. Anàlisi de notícies: graella de buidatge	8
1.1. Demostratius, possessius i pronoms personals forts incorrectes	8

1.1.1. Demonstratius incorrectes	8
1.1.2. Possessius incorrectes	9
1.1.3. Pronoms personals forts incorrectes	10
1.2. Doble negació	11
1.3. Errors gramaticals	12
1.3.1. Ser, estar i haver-hi	12
1.3.2. Error de règim verbal	12
1.4. Errors normativament incorrectes acceptats pel llibre d'estil	13
1.5. Errors ortotipogràfics	14
1.6. Errors de polisèmia	15
1.7. Errors al TO	16
1.8. Mots inexistents	16
1.9. Posició de l'adjectiu i de l'adverbi	17
1.9.1. Posició de l'adjectiu	17
1.9.2. Posició de l'adverbi	18
1.10. Preposicions de lloc: <i>a</i> o <i>en</i>	18
1.11. Pronoms de relatiu	19
1.12. Pronoms febles	20
1.13. Reformulació de l'oració	21
1.14. Altres errors	23
2. Anàlisi de la traducció automàtica d'<i>El Periódico</i>	24
2.1. Avantatges i inconvenients	24
2.2. Funcionament del programa informàtic	24
2.2.1. Primera versió del traductor (1997)	24
2.2.2. Segona versió del traductor (2005)	25
2.3. La preedició i la postedició	27
2.3.1. La preedició	27
2.3.2. La postedició	28
Conclusió	30
Bibliografia	33
1. Textos acadèmics	33
2. Dictionaris i gramàtiques	33
3. Notícies analitzades	35
Annexos	36

Introducció

Aquest Treball de Final de Grau consisteix a analitzar els errors gramaticals, sintàctics, ortotipogràfics i d'altres tipus de les notícies del diari català *El Periódico*. És el diari més venut a Catalunya amb gairebé 100.000 exemplars diaris i compta amb uns 5.000 subscriptors, segons l'Oficina de Justificació de la Difusió (OJD). Des de l'octubre de 1997, el mitjà de comunicació publica les notícies en versió castellana i, mitjançant la traducció automàtica, en versió catalana. *El Periódico* elabora l'«edició catalana clònica de la castellana» (Montoliu), és a dir, que la versió catalana és traduïda íntegrament a partir de la castellana.

Inicialment, el motiu de la tria del tema d'aquest treball va ser la meva passió per la llengua catalana. Des de primària ja tenia molt d'interès en l'assignatura de català i, sobretot, a aprendre a escriure sense faltes d'ortografia. Durant la secundària i el batxillerat em va fascinar la gramàtica del català, com ara l'ús correcte dels pronoms febles o de les formes verbals, però principalment la correcció de textos en català. Més endavant, quan vaig mudar-me a Cerdanyola del Vallès per començar el grau universitari, em vaig adonar que el català de la zona metropolitana de Barcelona, estava molt castellanitzat i s'utilitzaven mots en contextos erronis i poc naturals per a mi, com ara *moll* i *mullat*, o *sentir* i *escoltar*; però sobretot em va sobtar la manca de pronoms febles. Jo provinc d'un petit poble de la Catalunya Central, de poc més de 3.000 habitants, on la majoria de les persones parlen un català genuí amb expressions com *guanyar-se les garrofes* o *esperar amb candeletes*. Per això, vaig experimentar un xoc lingüístic durant el primer curs universitari. Durant el tercer curs vaig començar a llegir notícies en català de mitjans com *El Nacional.cat*, la versió original del qual és el castellà i també tradueix al català mitjançant la traducció automàtica. La intenció inicial era analitzar notícies d'aquest diari, però la Maria Fradera em va proposar *El Periódico* perquè és un mitjà que té un llibre d'estil i, per tant, és lingüísticament més seriós.

Els objectius del treball són:

- 1) **Analitzar** el tipus d'errors que comet *El Periódico*;
- 2) **Classificar**-los segons la seva naturalesa;
- 3) **Crear un text meta natural** i genuí en català;
- 4) **Proposar solucions** que el diari podria utilitzar, amb la finalitat de produir textos amb menys errors lingüístics o sense, mitjançant els processos de preedició i postedició.

Així doncs, aquest treball consta de dues parts. En la primera hi ha una graella de buidatge dels errors d'onze notícies ja classificats, i també hem analitzat i justificat els errors utilitzant el *Llibre d'estil: El Periódico*, *Llibre d'estil de la CCMA*, la GIEC, així com altres diccionaris normatius i descriptius, gramàtiques i recursos de la llengua catalana. A la segona part del treball hem analitzat la traducció automàtica, la preedició i la postedició i, hem proposat solucions lingüístiques que el mitjà podria utilitzar en un futur.

En aquest treball tenim prevista **la repetició d'errors** a les notícies. Per exemple, si el programa de traducció d'*El Periódico* no té incorporat que l'adverbi s'escriu davant del verb en català genuí, sempre l'escriurà darrere del verb, la qual cosa és més pròpia del castellà. També preveiem que **els errors seran diferències entre el castellà i el català exclusivament**, com ara: la manca de pronoms febles, la posició de l'adjectiu o de l'adverbi, l'abundància de possessius o els pronoms de relatiu incorrectes (postedició). Esperem que **les notícies no continguin errors ortotipogràfics ni paraules incorrectes** que són abundants en la llengua oral, del tipus *bulto* o *lavadora* (preedició). També preveiem que **les notícies estan escrites tenint en compte el *Llibre d'estil: El Periódico*** i no hi ha incongruències entre les notícies i el llibre d'estil.

Quant a la metodologia, ens hem centrat a llegir notícies del mitjà tot cercant possibles errors. Pot ser una tasca llarga i complicada i per això inicialment proposem evitar les notícies que es llegeixen en un o dos minuts i preferim centrar-nos en les que es llegeixen en temps de tres a vuit minuts, per trobar tants errors com sigui possible. Concretament hem analitzat notícies del setembre i de l'octubre del 2022, i tracten temes molt diversos com ara política, economia o societat. Tot seguit fem un llistat dels possibles errors, justifiquem perquè són termes o expressions incorrectes utilitzant diccionaris i gramàtiques, i classifiquem els errors segons la seva naturalesa. Finalment, agrupem els errors que es poden preveure, i per tant corregir, abans que el programa informàtic tradueixi les notícies (preedició) i els que es detecten un cop feta la traducció i, és a dir, quan cal que un professional revisi el text (postedició).

1. Anàlisi de notícies: graella de buidatge

La graella de buidatge està dividida en quatre columnes. És important afegir-hi l'expressió o l'oració que s'ha traduït malament, tant en versió castellana (text original, TO) com en la catalana (text meta, TM). També hem inclòs una proposta de traducció,

que substituiria la traducció de la segona columna, ja sigui perquè és gramaticalment incorrecta o bé, poc genuïna en català. Finalment, a la quarta columna hem inclòs una explicació del motiu pel qual l'oració al TM és incorrecta.

Per altra banda, també hem dividit els errors en diferents categories segons la seva naturalesa: els demostratius, els possessius i els pronoms personals forts incorrectes; la doble negació; errors en verbs; errors normativament incorrectes acceptats pel llibre d'estil; errors ortotipogràfics; errors de polisèmia; errors al TO; mots inexistents; posició incorrecta de l'adjectiu i de l'adverbi; preposicions incorrectes *a* i *en*; pronoms de relatiu incorrectes; manca de pronoms febles; reformulació de l'oració; i altres. Les oracions que contenen dos o més tipus d'errors les hem inclòs en dues o més categories i ho hem especificat en cada cas.

1.1. Demonstratius, possessius i pronoms personals forts incorrectes

Els demostratius, possessius i pronoms personals forts són errors gramaticals, però l'IEC especifica que no són construccions incorrectes sinó que les hem d'evitar, per tal de mantenir la llengua genuïna.

1.1.1. Demonstratius incorrectes

Segons el Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) i el llibre d'estil d'*El*

Periódico, hem d'evitar l'ús dels demostratius que funcionen com a pronoms quan els podem substituir per un pronom feble: *Cal estudiar els projectes i fer-ne una selecció*, en comptes de *cal estudiar els projectes i fer una selecció *d'aquests*; o bé, podem repetir el nom que determinen.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
"Pues bien, si no es el presidente, mal puede serlo quien"	«Doncs bé, si no és el president, malament pot serho qui d'ell depèn i	«Doncs bé, si no és el president, tampoc pot ser-ho qui depèn	Eliminem el demostratiu innecessari quan el
de él depende y a quien este nombra".	a qui aquest nomena».	d'ell i a qui nomena».	subjecte. (Vegeu categoria 1.13.).

De los 224 días que este fue asesor de Interior [...].	Dels 224 dies que aquest va ser assessor d'Interior [...].	Dels 224 dies que va ser assessor d'Interior. [...]	<i>Aquest</i> fa referència al subjecte <i>Lluís Escolà</i> . Hem d'eliminar el demostratiu innecessari.
Tiene fecha del pasado 5 de setiembre, y en esta se señala que [...].	Té data del 5 de setembre passat, i en aquesta s'assenyala que [...].	Té data del 5 de setembre passat, on s'assenyala que [...].	Substituïm el pronom <i>aquesta</i> pel relatiu <i>on</i> .

1.1.2. Possessius incorrectes

En català, hem de prescindir dels determinants possessius innecessaris que no aporten informació nova a l'oració, tal i com indica el llibre d'estil d'*El Periódico*. L'Optimot proposa dues maneres genuïnes en català de substituir el possessiu. Un recurs és suprimir-lo si l'oració manté el mateix significat, o bé substituir-lo per una forma verbal, per exemple: *Agafa el carnet, és imprescindible presentar-lo a l'ajuntament*, en comptes de *la seva presentació*.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Catalunya confirmó en Reus su primer caso de virus del Nilo.	Catalunya va confirmar a Reus el seu primer cas de virus del Nil.	Catalunya va confirmar a Reus el primer cas de virus del Nil.	Eliminem el possessiu innecessari.
Espera su salida un R4 hacia Terrassa.	Espera la seva sortida un R4 cap a Terrassa.	Espera sortir un R4 cap a Terrassa.	Substituïm el substantiu per l'infinitiu <i>sortir</i> .
El R3 que tiene prevista su entrada en la estación [...].	L'R3 que té prevista la seva entrada a l'estació [...].	L'R3 que té prevista l'entrada a l'estació / té previst entrar a l'estació [...].	Suprimim el possessiu o substituïm el nom per l'infinitiu.

Optamos por una medida que fuera fácil y eficaz en su aplicación.	Vam optar per una mesura que fos fàcil i eficaç en la seva aplicació.	Vam optar per una mesura que fos eficaç i fàcil d'aplicar.	Substituïm el possessiu i el nom, per l'infinitiu <i>aplicar</i> . També canviem l'ordre dels adjectius <i>eficaç</i> i <i>fàcil</i> per elaborar una oració més natural.
Después que la fiscalía denunciara a sus responsables.	Després que la fiscalia denunciés els seus responsables.	Després que la fiscalia denunciés els responsables.	Eliminem el possessiu innecessari.
En su declaración [...] la jugadora.	En la seva declaració [...] la jugadora.	En la declaració [...] la jugadora.	Suprimim el possessiu innecessari.
Para apoyar su acusación.	Per donar suport a la seva acusació.	Per donar suport a l'acusació.	Ometem el possessiu innecessari.
Añade la Fiscalía en su querella.	Afegeix la fiscalia en la seva querella.	Afegeix la fiscalia en la querella.	Prescindim del possessiu innecessari.
En el comunicado que publicó en sus redes.	En el comunicat que va publicar a les seves xarxes.	Al comunicat que va publicar a les xarxes.	Suprimim el possessiu innecessari. (Vegeu categoria 1.10.)

1.1.3. Pronoms personals forts incorrectes

En la llengua oral, els pronoms personals forts en català tenen un ús força restringit quan fan referència a una entitat no humana (datiu inanimat), tot i així, és possible en registres formals i en llenguatge tècnic. *El Periódico* és un mitjà d'informació general que utilitza la llengua estàndard, on no s'haurien d'incloure els pronoms personals forts referits a un ésser inanimat.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
El escrito añade que la RFEF "aun siendo una entidad asociativa de derecho privado" y ejercita por "delegación algunas funciones públicas", estas están delimitadas por la ley y "ninguna de ellas es realizada" por el CTA.	L'escrit afegeix que l'RFEC «tot i sent una entitat associativa de dret privat» i exercita per «delegació algunes funcions públiques», aquestes estan delimitades per la llei i «cap d'elles és realitzada» pel CTA.	L'escrit afegeix que l'RFEC «tot i sent una entitat associativa de dret privat» i exercita per «delegació algunes funcions públiques», aquestes estan delimitades per la llei i «no se'n realitza cap» per part del CTA.	Segons la GIEC, és impossible l'ús de els pronoms forts de tercera persona quan funcionen com a CD. Com a alternativa proposem el pronom feble <i>en</i> . A més, hem substituït la forma passiva del verb <i>realitzar</i> per la forma pronominal del mateix verb per a crear una oració més natural.

1.2. Doble negació

En català és força habitual la doble negació que permet escriure les oracions negatives amb l'adverbi *no* i acompanyat de les formes *res*, *cap*, *ningú*, *gens*, *enlloc* o *mai*. En castellà aquest concepte també existeix, però és menys freqüent. En la majoria dels errors següents afegim un dels cinc mots prèviament esmentats, per crear una oració genuïna en llengua catalana.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
No había responsable higienicosanitario en el centro.	No hi havia _____ responsable higienicosanitari al centre.	No hi havia cap responsable higienicosanitari al centre.	Afegim la forma <i>cap</i> , per crear una oració genuïna.
Sin haber realizado	Sense haver fet prèviament « gens ni	Sense «haver investigat res» dels	En aquest cas, cal una reformulació

previamente “la más mínima investigación” de los hechos denunciados.	mica d’investigació» dels fets denunciats.	fets prèviament denunciats.	de l’oració negativa, ja que és estranya. El mot <i>sense</i> substitueix la partícula <i>no</i> .
--	--	--------------------------------	--

1.3. Errors en verbs

1.3.1. Ser, estar i haver-hi

A la llengua castellana, hi predomina el verb *estar* per damunt del *ser* o *haber*, mentre que en català és a l’inrevés.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Hemos hecho todo el que estaba en nuestras manos.	Hem fet tot el que estava a les nostres mans.	Hem fet tot el que era a les nostres mans.	En castellà la frase feta la construïm amb el verb <i>estar</i> , mentre que en català utilitzem <i>ser</i> .
Alegando que su puesto “estaba en juego”.	Al·legant que el seu càrrec « estava en joc ».	Al·legant que hi havia el seu càrrec en joc.	Tot i que segons A. P. Nualart l’expressió al TO és correcta, és poc genuïna. Proponem substituir el verb <i>estar</i> per <i>haver-hi</i> .
Por las características geográficas en las que está el aeropuerto [...].	Per les característiques geogràfiques en què hi ha l’aeroport [...].	Per les característiques geogràfiques on se situa l’aeroport [...].	La traducció del verb castellà <i>estar</i> al català <i>haver-hi</i> és incorrecta. S’utilitza la ultracorrecció, en aquest context.

1.3.2. Error de règim verbal

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
---------------	-------------	-----------------------	------------

Salut ha alertado a todos los centros.	Salut ha alertat a tots els centres.	Salut ha alertat tots els centres.	En català, en aquest cas el CD no s'introdueix amb la preposició <i>a</i> .
--	--------------------------------------	------------------------------------	---

1.4. Errors normativament incorrectes acceptats pel llibre d'estil

El Periódico inclou al llibre d'estil els mots col·loquials que els parlants utilitzen habitualment, per això també apareixen a les entrades del Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana (DDLCC), però són incorrectes segons el DIEC. A més, en aquest treball considerem que *El Periódico* és un mitjà seriós, que utilitza de la llengua estàndard i hauria d'evitar utilitzar aquest tipus de lèxic.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Unas chicas la atienden con mucho cariño.	Unes noies l'atenen amb molt carinyo .	Unes noies l'atenen amb molt d'afecte.	Suggerim substituir <i>carinyo</i> per <i>afecte</i> .
Tienda tipo colmado.	Botiga tipus colmado .	Botiga de queviures.	Proposem canviar <i>colmado</i> per <i>queviures</i> .
Ahora esto es un chiringuito normal.	Ara això és un xiringuito normal.	Ara això és una botiga normal.	Recomanem substituir <i>xiringuito</i> per <i>botiga</i> . Utilitzem la tècnica de generalització.
Respalda la decisión.	Recolza la decisió.	Dona suport a la decisió.	Proposem canviar <i>recolzar</i> per <i>donar suport</i> , una opció més genuïna.
Las indemnizaciones y devoluciones	Les indemnitzacions i devolucions	Les indemnitzacions i devolucions	<i>Cuejar</i> en català, només implica <i>moure la cua</i> . Com

millonarias que aún los conllevó, colean en tribunales.	milionàries que els comportar, enc: cuegen tribunals.	milionàries que va comportar encara en pateixen les conseqüències als tribunals.	que no hi ha un verb que signifiqui el mateix que <i>colear</i> , proposem una breu explicació. (Vegeu categoria 1.10).
El culebrón de Castor.	El culebró de Castor.	El drama de Castor.	Hi ha diverses opcions per traduir <i>culebrón</i> al català: l'ÉsAdir opta per <i>culebró</i> o <i>culebrot</i> i el TERMCAT per <i>fulletó</i> . Tot i així, <i>drama</i> és normatiu, engloba el significat i l'utilitzem els parlants.
La crisis de la vivienda.	La crisi de la vivenda .	La crisi de l'habitatge.	Substituïm <i>vivenda</i> per <i>habitatge</i> .
Tenía la idea de disfrutar de la fita histórica.	Tenia la idea de disfrutar de la fita històrica.	Tenia la idea de gaudir de la fita històrica.	Canviem <i>disfrutar</i> per <i>gaudir</i> , una opció més genuïna.

1.5. Errors ortotipogràfics

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
la uci.	l' uci .	l'UCI / la unitat de cures intensives.	Segons el llibre d'estil d'El Periódico, <i>UCI</i> és una sigla no lexicalitzada i, per tant, l'hem d'escriure en majúscula. En

			castellà apliquem la mateixa norma.
‘culex pipiens’ y ‘aedes albopictus’.	‘ culex pipiens ’ i ‘ aedes albopictus ’.	“Culex pipiens” i “Aedes albopictus” / <i>Culex pipiens</i> i <i>Aedes albopictus</i> .	Segons les regles taxonòmiques internacionals, els noms científics els escrivim entre cometes o en cursiva i la inicial de la primera paraula amb majúscula. Segons el Fundéu, en castellà, apliquem la mateixa norma.
Salvo que fuere necesario la realización de [...].	Tret que fos necesaria la realització de [...].	Tret que fos necessària la realització de [...].	Hem d’accentuar la paraula esdrúixola.

1.6. Errors de polisèmia

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Un joven con el peto de Renfe.	Un noi amb el pitet de Renfe.	Un noi amb l’uniforme de Renfe.	El DDLC proposa que el <i>pitet</i> és una tela que cobreix el pit per no embrutar-se. Suggerim utilitzar la tècnica de generalització.
[...] para que esta labor corriera a cargo del erario.	[...] perquè aquesta tasca anés a càrrec de l’ erari .	[...] perquè aquesta tasca anés a càrrec del tributari.	En castellà, <i>erario</i> fa referència a un tributari, una persona. Mentre que en català, <i>erari</i> és un

			tesor públic, un objecte.
El reguero de visitas.	La reguera de visites.	Les nombroses visites.	<i>Reguera</i> en català significa <i>un raig de líquid que cau</i> o bé <i>una ratlla a les mitges</i> , segons el DDLC.

1.7. Errors al TO

Le explicó que lo ocurrido encajaba en una agresión sexual.	Li va explicar que l'esdevingut encaixava en una agressió sexual.	Li va explicar que els fets encaixaven / el que havia passat encaixava amb una agressió sexual.	El règim verbal del verb <i>encaixar</i> amb la preposició <i>en</i> té el significat d' <i>adaptar-se</i> . Proposem substituir-la per <i>amb</i> . (Vegeu categoria 1.13).
Si hubiera partido, cerraríamos más tarde.	Si __ hagués partit, tancaríem més tard.	Si hi hagués hagut partit, hauríem tancat més tard.	Es tracta d'una oració condicional irreal que, pel context, hauria d'haver-se escrit en passat al TO. (Vegeu categoria 1.12).

1.8. Mots inexistents

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Ofrecer una alternativa	Oferir una alternativa	Oferir una alternativa residencial /	El TERMCAT proposa <i>alternativa residencial</i> o

habitacional para todas ellas.	habitacional per a totes elles.	alternativa d'habitatge per a totes elles.	<i>alternativa d'habitatge per a l'habitatge alternatiu per a un nucli familiar que perd el seu habitatge habitual.</i>
La compañía acabó titularizandola.	La companyia va acabar titulitzant-la .	La companyia va acabar fent-la titular.	El verb <i>*titularitzar</i> no existeix, ni als diccionaris normatius ni als descriptius. Proposem una breu explicació del verb.

1.9. Posició de l'adjectiu i de l'adverbi

1.9.1. Posició de l'adjectiu

En llengua catalana generalment l'adjectiu el situem després del nom (*una novel·la interessant*) ja que anteposat pot ser estrany (*una interessant novel·la*). Tot i així, hi ha casos on la posició de l'adjectiu pot modificar el sentit del sintagma (*un nen pobre* o *pobre nen*). En els exemples següents proposem solucions pels adjectius anteposats al nom.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Concesionaria del fallido almacén submarino de gas.	Concessionària del fallit magatzem submarí de gas.	Concessionària del magatzem submarí de gas que ha fallit.	En aquest cas és estrany situar l'adjectiu anteposat al nom, i proposem una oració de relatiu.
Por parte del hoy suspendido presidente de la FEF.	Per part de l'avui suspès president de la FEF.	Per part de l'actual president suspès de la FEF.	És més natural si escrivim l'adjectiu després del nom.

Dichos actos.	Els esmentats actes.	Els actes esmentats.	La posició postnominal de l'adjectiu és més genuí.
Grabó dicho vídeo.	Va gravar l'esmentat vídeo.	Va gravar el vídeo esmentat.	L'adjectiu després del nom és més natural.
Una continua presión.	Una continua pressió.	Una pressió continua.	Situem l'adjectiu després del nom.
Regalan un improvisado concierto de palmas y cante.	Regalen un improvisat concert de palmes i cant.	Regalen un concert improvisat, cantant i picant de mans.	Proposem escriure l'adjectiu després del substantiu. (Vegeu categoria 1.13)

1.9.2. Posició de l'adverbi

Mentre que en castellà els adverbis (*ja*, *també*, *només* i *encara*) els col·loquem després del verb, en català els hem d'escriure anteposats al verb. Per exemple, és incorrecte no **tinc encara el teu regal*, però és correcte *encara tinc el teu regal*.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Los hechos, de los que la joven recuerda solo determinados momentos.	Els fets, dels quals la jove recorda només determinats moments.	Els fets, dels quals la jove només recorda determinats moments.	La posició correcta de l'adverbi <i>només</i> és postverbal.

1.10. Preposicions de lloc: *a* o *en*

En català generalment utilitzem la preposició *a* quan acompanya un article definit i fa referència a un lloc físic; i *en* quan precedeix *algun*, un demostratiu o un article indefinit i fa referència un lloc figurat. No obstant això, hi ha casos en què podem fer servir totes dues preposicions i altres casos en què una sol ser més freqüent que l'altra. A més, depenent dels dialectes també variarà, per exemple, els parlars valencians tenen més tendència a utilitzar *en*. Finalment, com que *El Periódico* utilitza el dialecte central, apliquem les normes prèviament mencionades.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Las indemnizaciones y devoluciones millonarias que conllevó aún colean en los tribunales.	Les indemnitzacions i devolucions milionàries que va comportar encara cuegen en els tribunals.	Les indemnitzacions i devolucions milionàries que va comportar encara en pateixen les conseqüències als tribunals.	Utilitzar la preposició <i>en</i> , en aquest cas crea una oració castellanitzada. (Vegeu categoria 1.4).
En el comunicado que publicó en sus redes.	En el comunicat que va publicar en les seves xarxes socials	Al comunicat que va publicar a les xarxes socials.	En tots dos casos la preposició <i>en</i> acompanya articles definits, per tant és més natural substituir-la per <i>a</i> . (Vegeu categoria 1.1.2)

1.11. Pronoms de relatiu

Per influència del castellà, un error comú en català és utilitzar la construcció *preposició + article definit + que* (per exemple: *del que, per les que*), que és incorrecta. Proposem utilitzar el relatiu simple fort: *preposició + què* quan l'antecedent és un objecte:

L'ordinador de què parles ja l'hem venut. Quan l'antecedent és una persona utilitzem la construcció *preposició + qui*: *El veí amb qui vaig jugar dissabte és del tercer pis.*

En català també és correcta la construcció *preposició + relatiu compost (el qual, la qual, els quals, les quals)*. Per exemple: *L'ordinador del qual parles ja l'hem venut, o bé el veí amb el qual vaig jugar dissabte és del tercer pis.*

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Miquel Buch, al que se le atribuye haber facilitado un servicio de escolta.	Miquel Buch, al que la fiscalia atribuïa haver	Miquel Buch, al qual/a qui la fiscalia atribuïa haver	En verbs preposicionals, quan hi ha un pronom relatiu fort

	facilitat un servei d'escorta.	facilitat un servei d'escorta.	referit a una persona escrivim <i>prep + qui</i> . També el podem substituir pel relatiu compost <i>al qual</i> .
El auto que firman los magistrados [...], al que ha tenido acceso este diario.	La interlocutòria que firmen els magistrats [...], al que ha tingut accés aquest diari.	La interlocutòria que firmen els magistrats [...], a què/ a la qual ha tingut accés aquest diari.	Un pronom relatiu fort referit a un objecte l'escrivim <i>prep + què</i> o <i>prep + relatiu compost</i> . Al TM no hi ha concordança de gènere entre el pronom i l'antecedent, ja que s'ha mantingut el gènere del TO.

1.12. Pronoms febles

La llengua catalana és rica en pronoms febles, ja que substitueixen els antecedents (explícits o implícits) i ajuden a fer el text menys feixuc. Tot i així, quan traduïm del castellà al català, moltes vegades cometem l'error de suprimir-los. Per això és important mantenir-los per conservar una llengua genuïna. Alguns exemples són: *no (en) tinc ni idea* o *no (hi) vaig*.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Si hubiera partido, cerraríamos más tarde.	Si __ hagués partit, tancaríem més tard.	Si hi hagués hagut partit, hauríem tancat més tard.	Hem d'afegir-hi el pronom <i>hi</i> del verb <i>haver-hi</i> .
No cabía un alfiler.	No __ cabia una agulla.	No hi cabia ni una agulla.	Cal afegir-hi el pronom <i>hi</i> del verb <i>cabre-hi</i> .
Decidió denunciar tras sufrir episodios	Va decidir denunciar__	Va decidir denunciar-ho	Els verbs <i>denunciar</i> i <i>consultar</i> en totes

de angustia [...] y consultar con una experta.	després de patir episodis d'angoixa [...] i consultar__ amb una experta.	després de patir episodis d'angoixa [...] i consultar-ho amb una experta.	dues llengües són transitius. Tot i així, en català, a diferència del castellà, no podem elidir el CD, i l'hem d'incloure en forma de pronom o de sintagma.
La fiscalia suma a este delito el de coacciones.	La fiscalia afegeix a aquest delict e el de coaccions.	La fiscalia hi afegeix el de coaccions.	Podem substituir <i>a aquest delict</i> e pel pronom <i>hi</i> amb la finalitat de crear un text menys feixuc.

1.13. Reformulació de l'oració

Hi ha oracions que no les podem classificar en cap categoria de les anteriors, ja que les hem de reescriure per a convertir-les en oracions genuïnes en català. L'explicació l'hem inclòs a continuació perquè de vegades pot resultar molt llarga.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
Regalan un improvisado concierto de palmas y cante.	Regalen un improvisat concert de palmes i cant.	Regalen un concert improvisat, cantant i picant de mans.

Palma en català fa referència al palmell, però no a l'acció de *picar de mans*, a diferència del castellà. Normativament s'accepta *batimans*, tot i que socialment no està gaire acceptat, per això suggerim utilitzar la construcció *picar de mans* i substituir els substantius *palmes* i *cant* pels gerundis dels verbs corresponents. (Vegeu categoria 1.9.1).

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
Mucha resignación, mucho despistado, mucho informador [...].	Molta resignació, molt despistat , informador [...].	Molta resignació, molta confusió, molta informació, [...].

En català és estranya la construcció *molt* + substantiu singular referit a un col·lectiu, per això proposem *molta* + substantiu femení no referit a un col·lectiu per a les formes *despistat* i *informador*, que dona com a resultat *confusió* i *informació*, formes més naturals en català. Finalment, hem substituït *despistat* per *confusió*, ja que no existeix un substantiu de la mateixa arrel lingüística.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
Cada vez más y más personas se presentan ante su autoridad local, incapaces de mantener un techo sobre sus cabezas.	Cada vegada més i més persones es presenten davant la seva autoritat local, incapaços de mantenir un sostre sobre els seus caps .	Cada vegada més i més persones es presenten davant la seva autoritat local, incapaços de mantenir un sostre.

L'oració *mantenir un sostre sobre els seus caps* és estranya en català i, per tant, suggerim ometre *sobre els seus caps*.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
"Pues bien, si no es el presidente, mal puede serlo quien de él depende y a quien este nombra".	«Doncs bé, si no és el president, malament pot ser-ho qui d'ell depèn i a qui aquest nomena».	«Doncs bé, si no és el president, tampoc pot serho qui depèn d'ell i a qui nomena».

L'adverbi *malament* s'usa davant del verb, per això, en aquest context quedaria estrany i recomanem substituir-lo per *tampoc*. D'altra banda, escrivim el complement preposicional del verb *dependre* després del verb, per construir una oració més genuïna en català. (Vegeu categoria 1.1.1.).

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
No contemplo el regreso de Juntos al Gobierno, pero sería deseable de cara a próximos gobiernos.	«No contemplo la tornada de Juntos al Govern, però seria desitjable de cara a pròxims governs».	«No contemplo la tornada de Juntos al Govern, però tant de bo passés de cara als pròxims governs».

La construcció *seria desitjable* és estranya en català, per això recomanem substituir-la per l'expressió *tant de bo*, que és més genuïna. Aquesta expressió es repeteix fins a tres vegades al llarg de la notícia, i en tots els casos ho substituiríem per aquesta proposta.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
Drets Sociales supo del brote mortal.	Drets Socials va saber del brot mortal.	Drets Socials es va assabentar del brot mortal.

Tot i que la construcció *saber de* és correcta, en aquest cas és castellanitzada. Suggerim substituir-ho pel verb *assabentar-se*.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
---------------	-------------	-----------------------

Le explicó que lo ocurrido encajaba en una agresión sexual.	Li va explicar que l'esdevingut encaixava en una agressió sexual.	Li va explicar que els fets encaixaven / el que havia passat encaixava amb una agressió sexual.
---	--	---

El participi *l'esdevingut* no és gramaticalment incorrecte, però és poc natural per als parlants. Proposem substituir-ho per la construcció més senzilla *el que havia passat*, o simplement *els fets*. (Vegeu categoria 1.7.).

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció
Por parte del hoy suspendido presidente de la FEF.	Per part de l'avui suspès president de la FEF.	Per part de l'actual president suspès de la FEF.

En llengua catalana, és incorrecte utilitzar un adverb com si funcionés com un adjectiu, i per això recomanem utilitzar un adjectiu amb un significat similar, per fer l'oració més natural en llengua oral. (Vegeu categoria 1.9.1.).

1.14. Altres errors

En aquesta categoria, hi consta l'error que no hem pogut classificar en cap apartat dels anteriors.

Castellà (TO)	Català (TM)	Proposta de traducció	Explicació
Dilema interesante.	Dilema interessant.	Un dilema interessant.	Absència de l'article indefinit. En català, els substantius que fan de subjecte van acompanyats d'un determinant.

2. Anàlisi de la traducció automàtica d'*El Periódico*

2.1. Avantatges i inconvenients

Ricard Fité i Labaila, coordinador lingüístic de l'edició en català d'*El Periódico* (1997/2017), explica el funcionament del programa informàtic de traducció automàtica a *El Periódico, una experiència en traducció automàtica* i a *La traducció automàtica*

aplicada a la premsa escrita. El cas d'*El Periódico en català*», i n'informa dels avantatges i dels inconvenients.

D'una banda, els avantatges d'utilitzar la traducció automàtica que proposa Fité són, en primer lloc, que permet estalviar temps als traductors, ja que el programa tradueix una pàgina en tres segons; això implica que la versió catalana es tanca mitja hora més tard que la castellana. En segon lloc, Fité afirma que a les notícies no hi ha errors ortotipogràfics, per tant, creiem que errors com *necessaria* poden haver estat fruit de la ultracorrecció per part del lingüista, a causa de la influència del castellà. Finalment, si utilitzem un programa de traducció serà molt més fàcil unificar l'estil periodístic de trenta redactors. Per exemple, a tots els textos hi haurà el mot *discos* i no *discs*.

D'altra banda, els inconvenients que sorgeixen són que el programa de traducció tendeix a la literalitat; tot i que en alguns casos pot ser positiva, hi apareixen errors o expressions poc naturals en català, que hem analitzat a la primera part del treball. A més, el lingüista que s'encarrega de corregir les notícies ha de pensar constantment «si redactés en català ho hauria escrit així?» amb la finalitat de crear un text genuí. Finalment, pel que fa a la gramàtica, sovint el programa ignora els pronoms febles, els pronoms de relatiu o els objectes directes o indirectes, així com l'ordre de la frase, ja que prioritza la literalitat; pel que fa al lèxic, no podem resoldre la polisèmia i el traductor ha de trobar la paraula més adient en cada cas; i pel que fa als coneixements generals i la informació sobre la vida, que només tenim les persones, el programa no pot incloure'ls ni gestionar-los.

2.2. Funcionament del programa informàtic

2.2.1. Primera versió del traductor (1997)

Segons Fité, la primera versió del programa informàtic amb la qual va treballar *El Periódico* inicialment estava formada per dues bases de dades de:

- 1) **Paraules:** s'introdueix al programa la paraula en castellà i l'equivalent en català (*perro* = *gos*), però no relaciona aspectes morfològics ni distingeix categories gramaticals. Tampoc tradueix a altres paraules sinònimes com ara *quisso* o *ca*, però permet introduir la paraula *can* i traduir-la per *quisso*, per promoure la sinonímia.
- 2) **Seqüències:** té el mateix funcionament que l'anterior. Pretén solucionar les mancances de la base de dades de paraules, però al cap i a la fi hi ha les mateixes restriccions morfològiques.

A més, s'han d'introduir les paraules (substantius, adjectius, conjugacions verbals, etc.) al programa una per una amb el gènere i amb les característiques més habituals, cosa que suposa una feina infinita. Es poden donar d'alta o de baixa les paraules i seqüències segons convinguin i, només es donen d'alta al programa les paraules monosèmiques i que en traduir-les al català només donen una única traducció. Pel que fa a les paraules polisèmiques, s'escriuen en un altre color i entre parèntesis perquè el lingüista esculli la més adient. Per exemple: *alcanzar* = *aconseguir, arribar o tenir*.

Calviño: "El objetivo de esta legislatura es **alcanzar** el pleno empleo efectivo".

Calviño: «L'objectiu d'aquesta legislatura és **arribar** a la plena ocupació efectiva».

Se trata de capacitar para **alcanzar** conocimientos, habilidades, actitudes que perduren.

Es tracta de capacitar per **tenir** coneixements, habilitats actituds que perdurin.

En definitiva, «el més important seria recalcar que el seu producte tradueix el 99 per cent de les paraules que es troba, sense aclarir si ben traduïdes o mal traduïdes (prioritzant la quantitat)» (Fité, 1997: 24).

2.2.2. Segona versió del traductor (2005)

A la segona versió del traductor, s'hi incorpora el material lexicogràfic de l'**Enciclopèdia Catalana** juntament amb les bases de dades del traductor anterior. A més, si difereix el significat de les paraules, es prioritza el que digui l'Enciclopèdia. Les millores gramaticals i ortotipogràfiques que suposa la introducció de l'Enciclopèdia són:

- 1) La nova base de dades **distingeix entre majúscules i minúscules** i tradueix segons el que hi ha escrit al TO. Exemple:

TO: **Salut** ha alertado a todos los centros.

TM: **Salut** ha alertat a tots els centres.

- 2) Els mots estan designats amb una categoria gramatical, cosa que permet **elaborar regles sobre la traducció**. Per exemple, pràcticament soluciona qüestions sintàctiques com *per* i *per a*, o el tema de la concordança, tot i que encara s'ha d'acabar de perfeccionar. Ho demostrem en l'error següent:

La interlocutòria que firmen els magistrats [...], **al que** ha tingut accés aquest diari.

El pronom relatiu hauria de ser en femení (*a la qual*) igual que l'antecedent (*la interlocutòria*).

- 3) Com que el traductor conté les seves pròpies regles, hi ha la possibilitat de **crear oracions agramaticals o estranyes**, poc naturals en català. Exemple:

«No contemplo la tornada de Junts al Govern, però **seria desitjable** de cara a pròxims governs».

En conclusió, la situació del moment és que «tenim un traductor més potent, més intel·ligent, més racional pel que fa a la seva arquitectura interna, que permet substituir quantitats infinites de seqüències per una sola regla, però tenim alhora un perill terrible que abans no teníem, i és que pot espatllar frases que en la versió anterior no» (Fité, 2006: 7).

2.3. La preedició i la postedició

L'evolució de la tecnologia en el camp de la traducció cada vegada dona resultats més satisfactoris i, en el cas d'*El Periódico* s'utilitza un programa informàtic força eficaç. Tot i així, no és perfecte, tal com hem comentat a l'apartat 2.1, ja que no disposa dels mateixos coneixements generals o gramaticals que els d'un lingüista. Així doncs, amb la finalitat de corregir els errors, fruit de la traducció automàtica, cal fer una revisió del text abans que el programa informàtic n'elabori la traducció (preedició) i una altra un cop feta la traducció (postedició), que, com hem pogut comprovar, en el cas d'*El Periódico* aquests processos són pràcticament inexistents.

2.3.1. La preedició

Segons la *Guia sobre la traducció automàtica: usos, preedició, postedició i problemes habituals*, el procés de preedició consisteix a preparar un text per tal de minimitzar o eliminar els possibles errors que puguin sorgir de la traducció automàtica. El lingüista també marca en un altre color les paraules o fragments que cal revisar un cop feta la traducció. Així doncs, considerem que els errors següents es podrien haver evitat si el traductor hagués preeditat el text. Tenim en compte que el professional ja coneix el programa informàtic i té una base de dades amb mots castellans amb una única traducció al català, i també amb informació sobre el règim verbal de cada verb. Tot el que en difereixi, ho haurà de marcar al text en el procés de la preedició.

Els errors que hem analitzat en aquest treball que es podrien haver evitat si s'hagués preeditat el text original són els següents:

- 1) **Errors gramaticals:** els demostratius que funcionen com a pronoms (*aquest, aquesta, aquests, aquestes*); els possessius incorrectes (*seu, seva, seus, seves*); els pronoms personals forts incorrectes (*ell, ella, ells, elles*); el pronom relatiu (*al que*); la posició de l'adverbi i de l'adjectiu; i la doble negació.

Aquests set errors es repeteixen al llarg de totes les notícies i en cap cas s'eliminen o es corregeixen. Per tant, com que és un patró, s'hauria de modificar a la base de dades, o bé, anotar-ho al TO perquè es tingui en compte al procés de postedició.

- 2) **Errors de polisèmia:** *pitet, erari i reguera*.

Com ja hem comentat a l'apartat 2.1, no podem resoldre la polisèmia, així doncs, podem marcar amb un altre color els mots que tenen diversos significats.

- 3) **Error de règim verbal:** *alertar a*.

Considerem que el verb castellà *alertar a* està introduït a la base de dades igualment com a *alertar a* en català (o bé, no hi està introduït, perquè en les dues llengües el verb s'escriu igual), ja que normalment *alertem a algú d'alguna cosa*. En aquest cas, a l'oració *ha alertat a tots els centres*, no hi ha CI, per tant, no introduïm el CD *tots els centres* amb la preposició *a*.

4) Errors al TO:

- *Le explicó que lo ocurrido encajaba en una agresión sexual.*

Al TO s'utilitza el règim verbal incorrecte del verb *encajar*, si el professional hagués revisat el TO, hauria corregit la preposició *en* per *con*, i l'error no s'hauria repetit al TM.

- *Si hubiera partido, cerraríamos más tarde.*

Si el traductor hagués revisat el TO, podria haver detectat que caldria el condicional compost del verb *cerrar*.

5) Errors tipogràfics al TO: *uci* i '*culex pipiens*' i '*aedes albopictus*'.

Els termes *uci* i '*culex pipiens*' i '*aedes albopictus*' són errors tipogràfics del TO que s'han mantingut al TM i caldria corregir abans que el programa tradueixi malament el text.

6) Altres errors: *dilema interessant*.

El programa tendeix a la literalitat, per tant, el lingüista podria haver marcat que falta un determinant per al SN.

2.3.2. La postedició

Un cop traduït el text cal una revisió profunda (postedició), és a dir, corregir l'ortografia, aspectes gramaticals o les oracions massa literals, amb la finalitat de crear un text normatiu i que no sembli una traducció del castellà. Per tant, el lingüista ha de fer una revisió general, però ha de prestar especial atenció als mots o fragments destacats en un altre color.

1) Errors normativament incorrectes acceptats pel llibre d'estil: *carinyo*, *colmado*, *xiringuito*, *recolzar la decisió*, *cuegen* (*cuejar*), *culebró*, *vivenda* i *disfrutar*.

Molt probablement aquests mots col·loquials s'han introduït a la base de dades perquè es tradueixin, per exemple *chiringuito* = *xiringuito*, però com que no són normatius, cal buscar un equivalent en cada cas.

2) Errors ortogràfics: *necessaria*

L'adjectiu no s'ha escrit amb l'accent, cosa que pot haver estat perquè la paraula no s'ha introduït a la base de dades o a causa de la influència del castellà del lingüista i, per tant, fruit de la ultracorrecció.

3) Paraules inexistents en català: *titularitzar* i *habitacional*

Hem de corregir-les al TM, ja sigui amb una breu explicació o un terme equivalent.

4) Errors gramaticals:

- Pronoms febles:
 - o Verbs no introduïts a la base de dades: *hi cabia* (*cabre-hi*) o *hi hagués* (*haver-hi*), però sí s'han introduït els verbs com *hi instal·lava* (*instal·lar-hi*) o *s'hi munta* (*muntar-hi*).
 - o CD en forma de pronom feble (*ho*) per a les formes *denunciar* i *consultar*.
- Verbs: *ser*, *estar*, *haver-hi*:
 - o A les notícies analitzades hi ha moltes oracions on se substitueix *estar* per *ser* o *haver-hi*, tot i així hi ha casos que no: *estar a les nostres mans* i *estar en joc*.
 - o Traducció errònia del verb *estar* per *haver-hi*, o bé, ultracorrecció per part del lingüista: *en las que está el aeropuerto* per *en què hi ha l'aeroport*.

5) Preposicions *a* o *en*:

Cal tenir present que si en castellà escrivim la preposició *en*, en català s'escriurà *en* o *a* d'acord amb la informació que s'hagi introduït a la base de dades, per això, cal tenir en compte que a vegades mantenim la preposició *en* o la substituïm per *a*.

6) Reformulació: *palmes*; *molt despistat*, *molt informador*; *sobre els seus caps*; *malament pot ser-ho qui d'ell depèn*; *seria desitjable*; *va saber de*; i *l'esdevingut*.

El traductor ha de tenir present que el programa tendeix a la literalitat, per tant, algunes expressions s'haurien de reformular per tal de crear un text genuí en català.

Conclusió

Un cop acabat el treball, arribem a la mateixa conclusió que Fité: les persones i les màquines es necessiten mútuament, ja que depenen les unes de les altres. Sense la

màquina no es pot acabar la versió catalana a temps, i la màquina necessita un lingüista que corregeixi els textos que produeix. La màquina supera el traductor en rapidesa i productivitat però el professional supera la màquina en coneixements generals i lingüístics. L'inconvenient de disposar d'un lingüista són els costos econòmics, mentre que l'inconvenient d'utilitzar la màquina és la mala qualitat. Per això cal que un professional revisi els textos, ja que el programa només soluciona qüestions lèxiques, però no qüestions gramaticals o semàntiques, tal com hem demostrat en aquest treball. Els aspectes que requereixen més atenció són els pronoms relatius, els pronoms febles, els demostratius, possessius i pronoms forts innecessaris, la doble negació, tot allò relacionat amb els verbs (conjugacions verbals i règims verbals), però sobretot cal vigilar l'ordre de l'oració així com el calc constant, ja que encara que sembli paradoxal, «com més es perfeccionen els processos de traducció automàtica, més atenta ha de ser la tasca de postedició; perquè la traducció generada automàticament pot ser un text perfectament intel·ligible però amb errors subtils més complicats de veure» (2019). Per tant, l'objectiu de corregir les notícies d'*El Periódico* ha de ser que en tot moment el lector tingui la sensació que llegeix un text en versió original, i no pas una traducció.

En definitiva, aquest treball ha estat un molt bon exemple de les deficiències de la traducció automàtica, encara que sigui entre dues llengües tan properes com el castellà i el català.

Durant la realització de la primera part d'aquest treball hem seguit la metodologia proposada a la introducció. En fer una primera lectura de les notícies trobàvem una mitjana de vuit errors per article, però quan els consultàvem a diccionaris i gramàtiques ens adonàvem que no eren errors (com ara l'ús de les preposicions *en* i *a*, o bé, *per* i *per a*), ja que es donaven per vàlides totes dues opcions, però des de la perspectiva del meu dialecte només me'n semblava natural una (normalment les preposicions *a* i *per*). Finalment, a cada notícia hi havia aproximadament entre tres i cinc errors, tot i que quan rellegíem les notícies en trobàvem algun més, per això vam arribar a revisar-les fins a tres vegades.

Al principi del treball vam cometre l'error de centrar-nos exclusivament en diccionaris normatius, perquè consideràvem que la correcció de textos escrits només es podia basar en les normes establertes per l'IEC i vam deixar de banda els diccionaris descriptius i la manera de parlar dels parlants, perquè volíem crear un text molt normatiu, que, al capdavant no entendrien els lectors. La Maria Fradera va comentar-m'ho i ho vam

rectificar. Inicialment vam corregir *concert de palmes* per *concert de batimans* (finalment proposem *picar de mans*), o bé, *culebrón* van corregir-ho per *fulletó* (al final suggerim *drama*), ja que les dues propostes són més habituals en la llengua parlada.

En relació amb els errors, tal i com havíem predit, s'han repetit, com ara la posició errònia de l'adjectiu o els possessius incorrectes. D'altra banda, esperàvem que entre el llibre d'estil i les notícies no hi hauria incongruències, però ens hem adonat que el llibre és fidel a un català genuí, mentre que les notícies són una traducció força literal de la versió castellana. Per exemple, al llibre d'estil, s'especifica que s'hauria de prescindir dels pronoms demostratius, atès que són un calc de la llengua castellana, però l'error s'ha repetit a diverses notícies. En aquest cas entenem, doncs, que el llibre d'estil del 2006 es va escriure per als redactors del moment, però actualment ja no s'usa, o bé, el mitjà disposa d'un llibre d'estil intern.

Mentre redactàvem la primera part del treball, a vegades ens hem trobat en la situació de no saber com classificar els errors, ja que un mateix error pot ser de tipus gramatical o una reformulació de l'oració. En l'oració «*Doncs bé, si no és el president, malament pot ser-ho qui d'ell depèn i a qui aquest nomena*», per exemple l'adverbi *malament* cal substituir-lo per *tampoc*, per això podríem haver creat un altre apartat titulat *adverbis erroneis*. D'altra banda, per a la posició del complement règim verbal (*d'ell*) podríem haver elaborat una tercera categoria en *errors en verbs*, però al final ens vam decantar per *reformulació de l'oració* ja que s'han de canviar diversos aspectes de l'oració. Altrament, a l'apartat *reformulació de l'oració*, a vegades sabíem quina paraula o expressió era un error, però teníem dificultats per justificar-les o corregir-les, ja que a les gramàtiques no hi ha un apartat exclusiu per solucionar l'error. Així doncs, vam haver d'elaborar una explicació, que fos coherent i tingués sentit. N'és un exemple la frase *molt despistat, molt informador*, tot i que quan l'adverbi *molt* acompanya un adjectiu masculí és correcte (exemple: *molt petit*), en la frase anterior és estrany i hem d'especificar que l'adverbi complementa un adjectiu referit a un col·lectiu.

Inicialment esperàvem que a les notícies només hi haurien errors gramaticals i no pas errors ortotipogràfics (com *uci*) o paraules col·loquials (com *vivenda*), perquè suposàvem que els redactors utilitzen un programa de correcció automàtica. Un cop acabada la investigació, arribem a la conclusió que *El Periódico* prefereix utilitzar paraules col·loquials per apropar-se al lector; s'hi vol acostar a partir de la llengua castellana i no de la llengua catalana genuïna (amb frases fetes com *a tort i a dret* o *obrir*

de bat a bat), perquè la majoria de la població de Catalunya es troba a la zona metropolitana de Barcelona i parla el castellà o bé un català molt castellanitzat. Així doncs, proposem que si el mitjà decideix utilitzar un llenguatge col·loquial, ho faci a partir del català genuí. Així i tot, seria millor que fes ús de la llengua estàndard, com fan altres mitjans similars com ara *La Vanguardia* o *l'Ara*.

Pel que fa a la segona part del treball, consisteix en una anàlisi del programa de traducció automàtica, així com en la classificació dels errors segons si es poden detectar en el procés de preedició o postedició. Malauradament, només hem trobat el llibre d'estil del 2006 i textos acadèmics d'entre el 1997 i el 2005, que expliquen del procés de la traducció automàtica en *El Periódico*. No obstant això, la informació ha estat suficient per fer-nos una idea del funcionament del programa, ja que entenem que segueixen fent servir una versió millorada del mateix programari.

D'altra banda, per classificar els errors que es poden corregir en el procés de preedició hem considerat que han de ser errors que segueixin un patró, és a dir, que s'hi podria afegir una nova regla o canviar-la a la base de dades, o bé marcar-los al TO, ja que sempre es traduiran malament, com un patró. Contràriament, els errors que de vegades s'escriuen correctament i de vegades no, cal revisar-los en el procés de postedició.

En definitiva, ha estat un treball on he après moltíssim sobre diversos aspectes de la correcció en català, així com sobre els processos de preedició i postedició d'un text, gràcies als diccionaris, les gramàtiques i els textos acadèmics.

De cara a possibles línies de recerques futures, aquest Treball de Final de Grau deixa diverses portes obertes. En primer lloc, seria interessant estudiar les notícies en català i en castellà de *La Vanguardia* i proposar-ne solucions lingüístiques, amb un procediment similar al que hem seguit en aquest treball. Una segona proposta seria comparar el llenguatge de mitjans catalans com ara *La Vanguardia*, *l'Ara* i *El Periódico* per estudiar la influència del castellà a les notícies en català. Una altra línia es podria basar en l'anàlisi de les notícies de diaris més locals com ara *Regió7* o *La Veu de l'Anoia*, on es fa servir el català central i, per tant, hi ha menys influència del castellà, i compararles amb notícies de diaris com *La Vanguardia* o *El Periódico*.

Bibliografia

1. Textos acadèmics

- Alonso, J; Civil, A. (2005). «Ús d'un sistema productiu de traducció automàtica».
Tradumàtica: traducció i tecnologies de la informació i la comunicació,
2005, 3.
- Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona. (2019). Guia sobre la traducció
automàtica: usos, preedició, postedició i problemes habituals.
- Fité, R. (2016). Cas d'integració de la TA: *el Periódico*. *Tradumàtica: traducció i
tecnologies de la informació i la comunicació*, 4.
- Fité, R. (2017). El gran reto: un diario en dos lenguas.
- Fité, R. (1998). La traducció automàtica aplicada a la premsa escrita. El cas d'El Periódico
en català. *Treballs de comunicació*.
- Guerrero, L. (2018). La postedició de traducció automàtica. UOC.
- Navarro, I. (2012). La postedició de continguts en publicacions diàries. *Revista
Tradumàtica*. (Issue 10, p. 185–191). Universitat Autònoma de Barcelona.
- Preedició, postedició i llenguatges controlats: un exemple. (2008-2009). Universidad de
Alicante.
- Valdivia, C; Terrón Blanco, J, dir. (2017). La Vanguardia y El Periódico: dos modelos de
lengua, dos modelos de traducción.

2. Dictionaris i gramàtiques

- Conjugación verbo español: futuro, indicativo, subjuntivo, verbos irregulares,
terminaciones* | *Conjugador Reverso*. (s.f.). Conjugación verbo español: futuro,
indicativo, subjuntivo, verbos irregulares, terminaciones | *Conjugador Reverso*.
diccionari.cat | *diccionari.cat*. (s.f.). *diccionari.cat* | *diccionari.cat*.
- Diccionario de la lengua española* | *Edición del Tricentenario*. (s.f.). «Diccionario de la
lengua española» - Edición del Tricentenario.
- Diccionari de sinònims* - Albert Jané - Secció Filològica - Institut d'Estudis Catalans.
(s.f.). *Diccionari de sinònims* - Albert Jané - Secció Filològica - Institut d'Estudis
Catalans.
- Diccionari de Sinònims de Frases Fetes* - M. Teresa Espinal. (s.f.). *Diccionari de
Sinònims de Frases Fetes* - M.Teresa Espinal.
- Diccionari descriptiu de la llengua catalana*. (s.f.).

Diccionario panhispánico de dudas. (s.f.). «Diccionario panhispánico de dudas».

DITES I EXPRESSIONS CATALANES que cal conéixer i conservar. (s.f.). EL CATALÀ COM CAL.

Els canvis a la normativa lingüística de l'IEC. (2017). (s.f.). Llengua catalana.

Els pronoms febles: errors per omissió. (s.f.). Serveis i recursos lingüístics. Idiomes a la UPC.

enciclopèdia.cat | enciclopedia.cat. (s.f.). *enciclopèdia.cat | enciclopedia.cat.* ésAdir. (s.f.). ésAdir.

FundéuRAE. (s.f.). FundéuRAE | Fundación del Español Urgente.

Gramàtica essencial de la llengua catalana. (s.f.). Gramàtica essencial de la llengua catalana.

Institut d'Estudis Catalans - Diec2. (s.f.). Institut d'Estudis Catalans - Diec2.

Llengua - Institut d'Estudis Catalans. (s.f.). Servidor Web - Institut d'Estudis Catalans.

Llibre d'estil. (s.f.). CCMA.

Llibre d'estil de la UOC (Universitat Oberta de Catalunya). (s.f.). UOC.

Llibre estil diputació Barcelona - Llengua - Diputació de Barcelona. (s.f.). Inici - Llengua - Diputació de Barcelona.

Llibre d'estil : El Periódico, 2002. Barcelona: Primera Plana.

Nualart, A. P. (2012). *Hi ha en joc o està en joc? - Albert Pla Nualart.* Ara.cat.

Nueva gramática de la lengua española. (s.f.). «Nueva gramática de la lengua española».

Optimot. Consultes lingüístiques - Llengua catalana. (s.f.).

Paremiologia catalana comparada digital. (s.f.). Paremiologia catalana comparada digital.

Puntoycoma número 51, COLABORACIONES. (s.f.). Language selection | European Commission.

Qüestions gramaticals - Llengua - Diputació de Barcelona. (s.f.). Inici - Llengua - Diputació de Barcelona.

Softcatalà | Informàtica i programari en català. (s.f.). Softcatalà.

Recursos lingüístics. (s.f.). Consorci per a la Normalització Lingüística - CPNL.

TERMCAT | Centre de terminologia de la llengua catalana. (s.f.). TERMCAT | Centre de terminologia de la llengua catalana.

UB > Llibre d'estil. (s.f.). Pàgina d'inici - Universitat de Barcelona.

3. Notícies analitzades

- Albalat, J. G. (2023, 16 d'octubre). *El Barça recrimina al jutge que pretengui ampliar les sospites del suborn fins al 2001*. El Periódico.
- Albalat, J. G. (2023, 14 de setembre). *L'Audiència de Barcelona condemna a 4 anys de presó l'exconseller Miquel Buch per l'escorta de Puigdemont*. El Periódico.
- Albalat, J. G.; Colell, E. (2023b, 21 de setembre). *La Generalitat ha continuat detectant irregularitats al Geriàtric Aragó fins fa dos mesos*. El Periódico.
- Daniel, C. M. (2023, 16 d'octubre). *Primer dia feiner de tall a l'R3: dues hores de bus per cobrir 55 quilòmetres i cinc hores per arribar a Puigcerdà*. El Periódico.
- Font, L. (2023, 14 d'octubre). *El 14% de les persones sense llar al Regne Unit treballen a jornada completa*. El Periódico.
- Gallardo, C.; Viñas, S. R.; Vázquez, Á. (2023, 8 de setembre). *Jenni Hermoso va denunciar un assetjament «constant i reiterat» de Rubiales perquè «justifiqués» el petó*. El Periódico.
- Gallardo, C.; Marín, E. (2023, 22 de setembre). *El TSJ de Madrid ordena investigar la denúncia per agressió sexual contra un diputat autonòmic del PSOE*. El Periódico.
- Macedo, G. (2023, 20 de setembre). *Els negocis de l'entorn del Camp Nou, buits en dia de partit: «Valorem anar-nos-en a Montjuïc»*. El Periódico.
- Page, D.; Gallardo, C.; Calleja, T. (2023, 21 de setembre). *L'Audiència Nacional força ACS a tornar 210 milions cobrats pel fiasco del Castor*. El Periódico.
- Pérez, B. (2023, 27 de setembre). *Una pacient de l'Hospital de Bellvitge, primer cas de febre del Nil a Barcelona*. El Periódico.
- Sáez, A.; Regué, J. (2023, 10 de setembre). *Pere Aragonès: «No contemplo la tornada de Junts al Govern, però seria desitjable de cara a pròxims governs»*. El Periódico.

Annexos

A continuació hi ha les onze notícies d'on hem extret els errors, perquè el lector del treball pugui tenir el context de cada error.

Notícia 1

Un pacient de l'Hospital de Bellvitge, primer cas de febre del Nil a

Barcelona

Una dona de 76 anys, que resideix al Prat de Llobregat, s'ha convertit en el primer cas de febre del Nil (o virus del Nil) a Barcelona. La febre del Nil és una malaltia infecciosa que es transmet per la picada de mosquits. Les persones que contrauen el virus no solen tenir símptomes o presenten símptomes lleus. Els símptomes inclouen febre, mal de cap, dolors de cos, erupció cutània o ganglis limfàtics inflamats.

La dona va ingressar a l'Hospital de Bellvitge (l'Hospitalet de Llobregat) i, posteriorment, a l'uci. Tal com ha avançat 'El País' i ha confirmat EL PERIÓDICO, actualment aquesta pacient es troba en un centre sociosanitari en procés de recuperació, ja que, més enllà de la infecció, el seu estat de salut és delicat. Desinfecció i alerta

Com a mesures de precaució, davant la possibilitat que es tracti realment d'un cas de virus del Nil, el Banc de Sang i Teixits ha iniciat el cribratge universal del virus del Nil Occidental en totes les donacions de Catalunya.

A més, **Salut ha alertat a tots els centres** assistencials, tant de primària com hospitalaris per detectar casos nous. A data d'avui no s'han detectat més casos familiars ni a la zona.

A més, les autoritats sanitàries van realitzar la «investigació entomològica» de la zona on residia la persona. Segons Salut, la població de larves i mosquits adults de

'culex pipiens' i 'aedes albopictus' (el mosquit tigre), que poden transmetre la malaltia, és baixa en aquesta zona. En 24 hores només es va capturar una femella d'**'aedes albopictus'** i en una de les aspiracions realitzades s'atrapen set exemplars de la mateixa espècie, que es concentraven en un embornal pròxim al domicili del cas. Fa tres setmanes, l'Hospital de Reus (Tarragona) va diagnosticar, en un nen, el primer cas de dengue autòcton a Catalunya dels últims quatre anys, això és, també provocat per una picada de mosquit, la qual cosa demostra com malalties fins i tot no fa gaire circumscrites només a països tropicals són cada vegada més freqüents a l'hemisferi nord. La presència de mosquits tigre a Catalunya, que augmenta amb la calor, facilita la disseminació.

Fonts de Salut expliquen que, actualment, el cas està declarat com a «probable» donada la dificultat de fer el diagnòstic definitiu. La conselleria encara no ha rebut els resultats de l'Institut de Salut Carles III de les mostres enviades, que és el que finalment confirmarà o descartarà el diagnòstic.

L'any passat, **Catalunya va confirmar a Reus (Tarragona) el seu primer cas de virus del Nil** en humans en un home de 90 anys. Va ser considerat un cas autòcton perquè no havien viatjat ni estat en contacte amb viatgers. Des d'aleshores s'han detectat casos en aus.

Notícia 2

El 14% de les persones sense llar al Regne Unit treballen a jornada completa

La crisi de la vivenda al Regne Unit ha obert un nou front per al Govern de Rishi Sunak: el nombre de persones en situació de sensellarisme s'ha disparat l'últim any. Les dades més recents del Ministeri de Desenvolupament i Vivenda, publicats aquest divendres, mostren un augment del 6,8% de la xifra total de persones sense llar a Anglaterra respecte l'any passat i d'un 3% respecte als nivells pre pandèmia. En total, gairebé 300.000 persones es troben en risc o en situació de sensellarisme; unes xifres que queden molt lluny dels objectius fixats pel Partit Conservador en el seu programa per a les eleccions del 2019.

L'augment dels preus dels lloguers i de les hipoteques ha col·locat moltes famílies en una situació de vulnerabilitat. El problema és especialment preocupant en ciutats com Londres, Manchester o Bristol, on s'han produït pujades mitjanes dels lloguers d'entre un 11% i un 16% respecte a l'any anterior, segons dades del portal immobiliari Zoopla. Les últimes dades també mostren un augment dels desallotjaments de famílies que tenen al dia el pagament del lloguer, però els propietaris dels quals no poden fer front a les seves pròpies hipoteques.

Ajuntaments saturats

Les administracions locals, encarregades d'atendre aquestes persones i d'oferir-los allotjaments temporals, s'han vist saturades per l'augment del nombre de persones que hi acudeixen per demanar ajuda. «**Cada vegada més i més persones es presenten davant la seva autoritat local, incapaces de mantenir un sostre sobre els seus caps** en la majoria de les situacions», alerta Joe Walker, responsable de polítiques i assumptes públics de l'organització St Mungo's, especialitzada en situacions de sensellarisme. «Necessitem una intervenció urgent per evitar que aquesta situació empitjori».

Les dades revelades aquest divendres mostren un augment del 9% en la despesa anual dels ajuntaments en allotjaments d'emergència –com hotels i albergs– respecte l'any

anterior, i arriba a una xifra total de 1.740 milions de lliures (2.000 milions d'euros). Unes despeses que podrien evitar-se amb una inversió més gran en vivenda social, segons les organitzacions, la qual cosa evitaria l'impacte psicològic i emocional que la falta d'una llar suposa per a les famílies més castigades per la crisi inflacionista. «Moltes persones es veuen obligades a acudir al sector privat del lloguer perquè no hi ha prou vivendes socials disponibles», assenyala Walker. «Un lloguer social és molt més durador. És més segur, més assequible i ofereix un suport integral per a les persones que s'estan recuperant de la falta de vivenda». Les estadístiques mostren que cada vegada més persones ocupades estan en situació de sensellarisme a Anglaterra. Més d'un 14% del total asseguren tenir una feina a jornada completa, mentre que prop d'un 10% la tenen a temps parcial. «La magnitud de la crisi de la vivenda en aquest país està ampliant el tipus de persones que depenen de l'ajuda de les organitzacions benèfiques», alerta el treballador de St Mungo's. Crítiques al Govern

La crisi de la vivenda s'ha convertit en un dels principals problemes per al Govern de Sunak, molt criticat per les promeses incomplertes en la construcció de vivenda social. L'Executiu es va comprometre a construir 300.000 noves vivendes a l'any, tot i que per ara s'ha quedat lluny d'aquest objectiu. A més, els conservadors van proposar, en el seu programa electoral del 2019, acabar amb l'elevada xifra de persones dormint als carrers d'Anglaterra i **oferir una alternativa habitacional per a totes elles** abans del 2024. Un objectiu que tampoc es complirà, segons l'informe final elaborat per la comissió Kerslake, formada per membres de les dues cambres del Parlament i creada el 2021 per monitoritzar el sensellarisme al país.

«Un número sense precedents de famílies s'enfronten a quedar-se sense llar al sector privat de lloguer a causa de la incapacitat del Govern per controlar el nostre ruïnós mercat de la vivenda», ha criticat aquest divendres Matt Downie, el director de l'organització de combat al sensellarisme.

Unes crítiques a les quals s'ha afegit el Partit Laborista, que ha promès «l'impuls més gran en vivenda assequible» de l'última generació amb la construcció d'1,5 milions de noves vivendes en cas de guanyar les pròximes eleccions generals.

Notícia 3

Primer dia feiner de tall a l'R3: dues hores de bus per cobrir 55 quilòmetres i cinc hores per arribar a Puigcerdà

Tall a l'R3 de Rodalies: ¿quina és l'opció més ràpida per saltar-se les obres?

Arribar a l'estació de Sants un dia plujós permet distingir les irregularitats de la llosa que cobreix les andanes a l'entrada per la plaça dels Països Catalans. Perquè el perfil de suaus sots que en sec passa desapercebut, en moll es converteix en un camp de bassals. Si fossin mines, un podria pensar que la terminal de trens és terra ferma i segura, però allà comença una altra contesa, la de la mobilitat diària.

Aquest dilluns, primer laborable (divendres era pont...) amb el tall de l'R3 actiu, Rodalies ha viscut una jornada complicada. Amb problemes a l'R1, l'R2 i l'R4, però, sobretot, amb adaptació forçosa a la línia que puja a Vic, Ripoll i la Tor de Querol, un traçat que estarà tallat durant tres mesos per emprendre els treballs de desdoblament de la via.

Aquest diari ha recorregut aquest dilluns l'R3. Com a resum de la situació, **molta resignació, molt despistat, molt informador**, seriosos retards en el vessant barceloní i busos alternatius a mercè del trànsit que en alguns casos han superat les dues hores de trajecte per cobrir 55 quilòmetres.

Després d'arribar a Sants cap a les 8.30 hores i xerrar una bona estona amb viatgers, la idea és agafar el tren de **l'R3 que té prevista la seva entrada a l'estació** a les 10.01 hores. El de les 9.31 hores continua anunciat a les pantalles. «Demorat», s'indica. No arriba a passar. A l'andana 10 **espera la seva sortida un R4 cap a Terrassa**. No surt. S'anuncia un R4 cap a Manresa per la via 9. La gent surt espordida del primer. Arriba el segon i s'hi fiquen dins. Una situació peculiar, una mica surrealista, però gens estranya. A les 10.15 hores, una dona es desmaia. Pot ser per la calor, pot ser per una baixada de tensió. **Unes noies l'atenen amb molt carinyo** mentre esperen els sanitaris. A les 10.27 hores, amb 26 minuts de retard arriba el tren de l'R3 amb destí MolletSanta Rosa.

A Montcada Bifurcació pugen a bord tres joves gitanos que entre aquesta parada i la de Santa Perpètua regalen un improvisat **concert de palmes i cant**. Amb percussió gentilesa de la part inferior dels seients i les finestres. Impecables. A les 11.02 hores, el tren arriba a Mollet-Santa Rosa amb 28 minuts de retard. Els informadors –molts, i tots ells, amb paciència i educació– indiquen el camí per agafar l'autobús i esquivar així el tall fins a Figaró. Cal caminar cinc minuts.

Hola, Cerdà

A les 11.08 hores surt el transport per carretera amb sentit Centelles, que és el que cal agafar si anem cap a Vic, Ripoll, Torelló o Puigcerdà. Tot molt àgil. Altres persones, que van a parades intermèdies, agafen els busos semidirectes. Després de 35 minuts de viatge

i 36,7 quilòmetres recorreguts, els viatgers ja estan al poble que va veure néixer Ildefons Cerdà, que a Barcelona té una rotonda raquítica al seu nom i al qual aquí li van dedicar una estàtua esplèndida, inaugurada el setembre del 2010 i obra de Jordi Díez.

A Centelles es demostra l'efecte Barcelona'. A l'estar la línia tallada, l'R3 Nord (anomenarem així el tram alpí) no depèn de les vicissituds dels dos túnels ferroviaris que perforen la capital catalana, de manera que no l'afecten fallades en altres línies. El tren amb destí a la Tor de Querol previst per a les 12.42 hores arriba amb tan sols dos minuts de retard. «Han anat molt puntuals tot el matí», apunta **un noi amb el pitet de Renfe**. ¿Incidències? «Algun passatger que pensava que això era final de línia i s'ha equivocat de direcció» i algun problema de coordinació entre tren i bus, sobretot a l'hora de quadrar els pocs que diàriament pugen fins a la frontera amb França.

Efecte papallona

L'R3 Sud (anomenarem així el tram per sota de Mollet-Santa Rosa) sí que ha tingut dificultats. Una avaria elèctrica a l'R2 a l'altura del Garraf ha obligat a circular a la via única, cosa que ha alterat aquesta línia i d'altres de retruc. També ha perjudicat la circulació un problema en un tren entre Sants i l'Hospitalet, que ha generat mitja hora de retards a l'R1, l'R3 i l'R4.

¿I com els ha anat als que, a primera hora, han optat per baixar en bus entre les sis i les nou del matí des de la Garriga i Centelles? Dilluns plujós i després d'un pont. Els ha anat malament. En alguns casos, els embussos de la C-17 els han atrapat durant més de dues hores a la C-17 fins a arribar a la Meridiana, un trajecte que amb tren sol fer-se en una hora. O sigui, més del doble per carretera. ¿Haurien arribat abans amb el bus fins a Mollet i tren fins a Barcelona? Si la xarxa ferroviària no presentés problemes, sens dubte. La tornada en bus des de Centelles incorpora un parell de parades a Parets, cosa que allarga el viatge fins als 55 minuts. Hi cal sumar la mitja hora de tren. En números rodons, la combinació bus-tren en hora punta d'entrada a Barcelona es presenta com una alternativa més àgil. Però, per a això, Rodalies ha de ser puntual i no fallar. **Dilema interessant:** ¿abocar-se al trànsit o fiar-se de Renfe...?

Per als que pugen fins a Puigcerdà, els números dels pròxims tres mesos són b.

L'arribada del tren de les 12.42 hores arriba a la capital de la Cerdanya passades les tres de la tarda. Els viatgers que pujaven a aquest comboi eren els que a les 10.01 hores esperaven l'arribada del de l'R3 en direcció a Mollet-Santa Rosa. Cinc hores de viatge.

En qualsevol cas, el caos a la carretera viscut aquest dilluns, que també ha atrapat els usuaris de Rodalies afectats pel tall de l'R3, és la millor demostració de fins a quin punt desdoblant aquesta línia (i qualsevol altra millora prevista pel pla de Rodalies) és urgent perquè la mobilitat de Barcelona i el seu entorn no es col·lapsi.

Notícia 4

El Barça recrimina al jutge que pretengui ampliar les sospites del suborn fins al 2001

El FC Barcelona assegura que la «invocació» del suborn posa «un retrovisor» fins al 2001, quan s'inicien els pagaments del club a Enríquez Negreira, cosa que qualifica d'«elefantiasis processal»

El FC Barcelona ha presentat aquest dilluns un recurs davant l'Audiència de Barcelona contra la interlocutòria del jutge Joaquín Aguirre, que instrueix el cas Negreira, en el qual imputava el club, així com el seu expresident Sandro Rosell i

Josep Maria Bartomeu i dos exdirectius, d'un presumpte delicte de suborn. L'entitat blaugrana, a través dels seus advocats, rebutja de ple que el principal imputat en el procés judicial, l'exvicepresident del Comitè Tècnic d'Àrbitres (CTA), José María Enríquez Negreira, pugui ser titllat de funcionari públic i que aquesta entitat exerceixi la funció pública. El Barça sosté que a l'invocar el suborn, el jutge «posa un retrovisor que mira fins a l'any 2001 en què s'inicien els pagaments vinculats a José Enríquez Negreira» i produeix «una mena d'elefantiasis processal» al projectar eventual condició d'imputat a altres juntes i altres equips directius, amb independència «del joc que pugui donar la prescripció del delicte».

El delicte de suborn es comet per «autoritat o funcionari públic» que rep o sol·liciti donació o retribució per realitzar en l'exercici del seu càrrec una acció contrària als «deures inherents a aquest». Segons el magistrat, el pagament del Barça de més de set milions d'euros a l'exdirigent arbitral o al seu fill durant set anys s'enquadraria en aquest delicte i, per a això, equipara Enríquez Negreira com a funcionari, ja que, al seu entendre, el comitè tècnic és una entitat que exerceix unes funcions de naturalesa pública. D'aquesta manera, afirma que Enríquez Negreira «exercia funcions públiques» quant a vicepresident del comitè. Per això, l'equipara a un funcionari a efectes penals a l'introduir aquest delicte.

No obstant, el recurs presentat pels advocats del Barça, Cristóbal Martell i Marc Molins, afirma que això no és així. En primer lloc, perquè Enríquez Negreira no pot considerar-se funcionari públic perquè el seu nomenament es produeix per designació del president de la Reial Federació Espanyola de Futbol (RFEF), «que no és autoritat», ni «tan sols funcionari». L'escrit afegeix que l'RFEF «tot i sent una entitat associativa de dret privat» i exercita per «delegació algunes funcions públiques», aquestes **estan delimitades per la llei i «cap d'elles és realitzada» pel CTA**, ni pel seu vicepresident. El text ressenya també que, per tant, els membres de l'esmentat comitè «no reuneixen les notes pròpies exigides» a l'article del Codi Penal que descriu el delictes de suborn.

«En definitiva, resulta palmari» que Enríquez Negreira «no és nomenat per disposició expressa i immediata de la llei (com a habilitat), «ni ha accedit a funció pública» a través «d'elecció entesa per tal com arranament a doctrina i jurisprudència a processos electorals que incorporen càrrecs en funció pública», com alcaldes o regidors, «ni l'ha nomenat l'autoritat competent», previsió normativa que converteix en funcionaris «a efectes penals» els eventuals, interins i els contractats laborals i administratius.

I recalca que és el president de l'RFEF qui el nomena i que aquest no és autoritat «ja que no té comandament, això és, capacitat i coacció per fer complir allò manat». Per argumentar aquesta teoria, els advocats recullen una sentència del Tribunal Suprem en la qual es descarta que «el president de la federació esportiva tingui la condició de funcionari o d'assimilat». **«Doncs bé, si no és el president, malament pot ser-ho qui d'ell depèn i a qui aquest nomena»**, concreta el recurs. Reconeix que malgrat que l'RFEF pot exercir «funcions públiques de caràcter administratiu», entre les quals es troben la potestat disciplinària. No obstant, incideix que aquesta facultat es delimita «exclusivament» i de forma «residual i molt acotada» als «aspectes tècnics de l'actuació de col·legiats». I aquesta acció, remarca, «no és exercici de funció pública», ja que les conductes que sancionen no són ni a la llei de l'esport, ni al reglament de disciplina esportiva. **Notícia**

5 (entrevista)

Pere Aragonès: «No contemplo la tornada de Junts al Govern, però **seria desitjable** de cada a pròxims governs»

La seva predisposició és esgotar la legislatura. ¿El vot favorable d'ERC a Sánchez acosta el suport del PSC als pressupostos de la Generalitat?

Ens dirigirem al conjunt de forces polítiques amb què hem arribat a acords aquesta legislatura: Junts, la CUP, els Comuns i el PSC. L'Estat no ha pres les decisions que corresponen per definir quin és el marc pressupostari i el 85% dels ingressos de la Generalitat depenen d'aquest marc. La voluntat és que sigui un pressupost que tingui un amplíssim suport perquè en l'essencial coincidim moltíssim. Encara hi ha alguns serrells pendents de l'acord per al del 2023.

Es va aprovar al març i és de nou mesos perquè no va ser possible aprovar-lo abans per voluntat de les forces polítiques. En tot cas, és per a tot el 2023, no acaba al setembre.

¿Quina és la seva proposta per a la millora de la capacitat de l'aeroport de Barcelona-El Prat?

Espero que aquest mes de setembre puguem constituir el grup de treball amb el Govern central i analitzar les diferents opcions. He de dir que no hi ha una opció perfecta. **Per les característiques geogràfiques en què hi ha l'aeroport**, caldrà afinar molt tècnicament, i parlar amb la Comissió Europea i veure quines són les diferents alternatives. Com que vam dir que afrontariem aquesta qüestió en la negociació bilateral amb l'Estat, sense apriorismes, si jo marqués ara clarament una opció, estaria incomplint l'acord.

Hi ha d'haver alguna opció. La del Govern, ja la coneixem, que és l'ampliació.

Hauran de venir sense apriorismes a la reunió i estar disposats a discutir-les totes. Vueling anima la Generalitat a impulsar plantes de combustible sostenible. ¿Recull la proposta?

Sí, ja ens hem posat a la seva disposició per al que són les línies de suport econòmic amb què es podia comptar des de la Generalitat, però el que es necessita és una aposta clara d'inversió privada.

¿S'ha fet prou des dels governs per evitar la descapitalització d'un gran projecte de descarbonització i d'economia circular com és Celsa?

De moment, el que hi ha és una decisió per part del jutjat mercantil d'atribuir la propietat als creditors. El nostre objectiu és que es mantinguin els llocs de treball i tota l'activitat industrial del conjunt de la companyia. **Hem fet tot el que estava a les nostres mans.** Han comptat i compten amb un aval de 45 milions d'euros del Govern i durant 2020 i 2021 ens vam arremangar perquè la SEPI injectés 550 milions. A partir d'allà, és una empresa privada i les decisions de la propietat són les que són.

¿El Govern podia haver-ho evitat?

Aquesta és una qüestió, sobretot, d'anàlisi jurídica, en què tindrà un paper important l'anàlisi de la normativa comunitària.

¿Com hauria de ser el traspàs de Rodalies?

Ha d'incorporar uns quants elements: trens, personal, estacions, infraestructures de via i finançament, no només pel dèficit d'explotació, que ara té l'operadora actual Renfe, sinó el finançament per garantir les inversions, que és l'explicació que aquest mes d'agost hagi sigut un mes negre, un desastre absolut.

Quant al dèficit fiscal, ¿planteja una reforma del sistema de finançament, l'assumpció del FLA...?

No plantegem una negociació multilateral sobre el finançament de totes les comunitats autònomes, sinó una qüestió bilateral entre Catalunya i el Govern central. Catalunya pateix un dèficit fiscal absolutament insuportable i això es nota quan no tenim prou recursos per millorar la sanitat pública o l'àmbit educatiu. Generem els recursos, però no en disposem. Es podria dir el mateix de la llei de dependència, de la política industrial i de les infraestructures a càrrec de la Generalitat. És imprescindible que aquest dèficit fiscal de 20.000 milions d'euros anuals, s'acabi. ¿Està preocupat per la situació econòmica? Hi ha alguns indicadors que comencen a avisar d'un mínim alentiment de l'activitat en l'últim trimestre i d'un 2024 més complicat del que fins ara preveïen els analistes.

Les nostres previsions coincideixen amb les dels organismes internacionals en què el creixement serà menor que el que hem tingut en els últims anys. L'augment dels costos energètics ens havia d'abocar a una situació d'estancament econòmic i no ha sigut així. El consum continua mantenint una vitalitat extraordinària. La recuperació del sector exterior, tant de les exportacions de béns i de serveis com del turisme, ha sigut molt clara. Hem superat amb nota els reptes que teníem. Ho hem fet situant l'atur en el 8,4%, nivells previs a la crisi del 2008. El fet que els destinataris de bona part de les nostres exportacions industrials –Alemanya, França o Itàlia– tinguin un alentiment de la indústria de forma destacada, és un element d'alerta. Per això cobra molta més importància l'impuls que han de fer les administracions públiques per acompanyar la transformació de l'economia.

El curs escolar ha començat amb una vaga. ¿El Govern s'està arremangant prou?

Aquest curs ha començat amb 1.200 mestres més que el curs passat, quan ja n'incorporem 3.500 durant el curs. Estem de nou en xifres històriques i això és positiu en un context en

què està baixant el nombre d'alumnes. Hem avançat amb l'I2 gratuït, en el finançament de l'escola inclusiva, en el pacte contra la segregació escolar. Són mesures molt positives. El xec de 100 euros per a material escolar és una ajuda que valorem positivament. És un curs escolar que, comparat amb d'altres, comença amb molt bones notícies. En tot cas, continuarem dialogant amb els sindicats per arribar a acords.

¿El problema de l'escola a Catalunya és únicament de recursos?

Els resultats educatius són un aspecte a mitjà i llarg termini. La millora o els mals resultats no són conseqüència de decisions immediates, sinó que venen del passat. Probablement, les retallades que hi va haver en aquest país fa 10 anys expliquen una part dels resultats educatius que tenim ara. També s'explica perquè el país ha canviat. Hi ha tres elements compartits a les escoles: un alumnat divers, en origen, en llengües, en condició econòmica i en capacitats; unes plantilles docents plenes de vocació, amb ganes d'innovar i amb una professionalitat extraordinària; i la tercera és l'altíssim talent dels alumnes.

Però vostè ha canviat el conseller. ¿Això vol dir que creu que s'han de canviar les polítiques?

S'havia d'obrir una nova etapa, sobretot en relació amb les formes de diàleg amb la comunitat educativa. Havia arribat un punt en què era molt difícil poder recuperar-lo si no es feia un canvi de persona al capdavant. I això és injust, però hem de posar la institució i la millora de l'educació per davant.

Parlava del xec escolar de 100 euros i hi ha famílies que critiquen aquesta mesura. ¿Va contemplar com a opció que servís per cobrir directament la quota de cada escola o injectar els 50 milions d'euros directament a educació?

Vam optar per una mesura que fos fàcil i eficaç en la seva aplicació. Serveix per cobrir la diversitat de situacions, independentment de les quotes de material que puguem pagar les famílies.

En una entrevista a EL PERIÓDICO, el president d'Òmnium Cultural, Xavier Antich, deia que el Govern no havia fet prou pel català. ¿Què li respon?

Que estem treballant. Tenim les propostes d'Òmnium Cultural i durant les pròximes setmanes tindrem l'oportunitat de veure si és possible incorporar-les al Pacte Nacional per la Llengua. Estem fent un gran esforç perquè hi hagi un consens de país, perquè sigui una llengua d'ús social i perquè es pugui viure a Catalunya plenament en català. També estem treballant en l'àmbit audiovisual. I, en l'àmbit de l'educació, estem fent front a una ofensiva per acabar amb el model d'escola catalana.

¿S'està enfocant bé la resposta a la sequera?

Continua sent un dels principals riscos que tenim per a aquest any vinent malgrat les pluges. Hem tingut un estiu en què han disminuït les reserves, però hem pogut mantenir la situació sota control. S'estan executant les obres, sobretot les de reutilització d'aigua, les de potabilització, la perforació de nous pous i la recuperació de pous. Quant a l'ampliació de la dessalinitzadora de la Tordera, l'Estat assumirà l'ampliació, cosa que ens permet que recursos de l'Agència Catalana de l'Aigua puguin anar a altres actuacions. El calendari d'inversions ja estava previst, ens hauríem pogut estalviar una part important de les discussions. Probablement, hi havia una proximitat amb les eleccions municipals, però al final hi ha hagut un acord que és l'important.

¿Els ajuntaments estan complint?

En general, estem trobant una voluntat de col·laboració absoluta. Tots som conscients que, al final, si falta aigua, falta per a tothom, ningú s'escapa.

¿A ERC li convindria tenir un soci estable per al que queda de legislatura?

Seria desitjable.

¿I si Junts volgués tornar al Govern?

Hauríem de parlar de les condicions. És un Govern, no una botiga de la qual entres i surts. Junts va prendre la decisió de sortir, si avui la vol revisar doncs s'haurà de parlar d'estratègia i de pla de govern. Queda un any i mig fins al febrer del 2025 i, per tant, s'ha de rematar el treball d'aquesta legislatura. Ara mateix no contemplo la seva tornada, però la meua voluntat és que hi hagi la màxima coincidència i coordinació de l'independentisme, i per tant, en futurs governs **hauria de ser desitjable**.

Notícia 6

L'Audiència de Barcelona condemna a 4 anys de presó

l'exconseller Miquel Buch per l'escorta de Puigdemont

L'Audiència de Barcelona condemna a 4 anys de presó i 9 anys d'inhabilitació l'exconseller d'Interior **Miquel Buch, al que la fiscalia atribuïa haver facilitat un servei d'escorta** a l'expresident Carles Puigdemont a Bèlgica i crear una plaça d'assessor **perquè aquesta tasca anés a càrrec de l'erari**. L'acusació pública reclamava per a l'exmembre de l'Executiu català sis anys de presó pels delictes de malversació i prevaricació. A més, el mosso Lluís Escolà Miquel, la persona que va fer aquesta tasca, també ha sigut condemnat a la mateixa pena.

La fiscalia sostenia que des del 30 d'octubre del 2017 fins al 20 de juliol del 2018, Escolà «no va executar ni un sol servei actiu» i, en canvi, va fer nombroses sortides a l'estranger, «amb la finalitat de prestar tasques de custòdia i seguretat» per a Puigdemont, «a requeriment del mateix i en nom de la relació de mútua confiança que mantenien». Així va viatjar en aquella època a Brussel·les i Lovaina (Bèlgica), Copenhaguen (Dinamarca) i Hamburg (Alemanya).

Més de 100 dies fora d'Espanya

Després dels intents perquè Puigdemont continués tenint les prerrogatives com a expresident, el 12 de juliol del 2018, el llavors director general dels Mossos va dirigir una carta a la secretaria d'Estat de Seguretat en què l'instava, si ho considerava oportú, a organitzar la seguretat de l'exmandatari a l'estranger. «Sense resposta» i davant la «convicció» que la petició formulada seria desestimada, Buch, a l'entendre de la fiscalia, va decidir continuar endavant per facilitar el servei de protecció a l'expresident. Per a això, va remarcar, es va crear una plaça d'assessor a la Conselleria d'Interior que va ser ocupada per Escolà. **Dels 224 dies que aquest va ser assessor d'Interior**, 103 es va mantenir fora d'Espanya i en 20 més es desconeix la seva ubicació. Els seus honoraris van ascendir a 52.712 euros.

Durant el judici, Buch va declarar que «en cap cas» el nomenament d'Escolà com a assessor tingués a veure amb la seguretat de Puigdemont i va negar «rotundament» que parlés amb l'expresident sobre el seu servei d'escortes, malgrat que entén que és una «prerrogativa legal» que li correspon en aplicació de la llei d'expresidents. L'exmandatari català va declarar per videoconferència des de

Bèlgica i va qualificar l'agent imputat com un «amic» i «patriota» que si és jutjat és per haver prestat «un servei molt gran al país», sacrificant la seva vida privada «per poder acompanyar-me» quan les autoritats espanyoles es «negaven» que tingués el servei de seguretat com a expresident de la Generalitat. **Notícia 7**

Els negocis de l'entorn del Camp Nou, buits en dia de partit:

«Valorem anar-nos-en a Montjuïc»

És dimarts, i dia de partit. A les nou juga el Barça contra l'Ambères a la seva casa provisional, l'Estadi Olímpic Lluís Companys. No serà fins al novembre del 2024 que l'equip blaugrana tornarà al Camp Nou i, mentre Montjuïc col·lapsa, els negocis del

voltant de l'estadi en obres tenen un important descens de la facturació per la pèrdua de clients que suposa aquest trasllat.

Són les set de la tarda i a la porta d'entrada a La Rambla del Barça hi ha un únic lloc de venda de 'souvenirs', que ja estan tancant. «**Si hagués partit, tancaríem més tard**», diu la seva propietària en declaracions a EL PERIÓDICO, mentre recull i prepara el remolc per emportar-se'l amb el cotxe. Diu que, de moment, amb els turistes que veuran el museu del Barça van fent, tot i que no descarten traslladarse: «Tenim companys que se n'han anat a Montjuïc. Nosaltres ho vam estar valorant, però de moment som aquí», explica. A la mateixa hora, un petit quiosc de refrescos i gelats abaixa també la persiana a la vorera del davant. Fa ja una bona estona que ningú s'hi acosta a comprar.

«Abans això estava ple de gom a gom. **Ara això és un xiringuito normal**», comenten en el camp de futbol sala del CEM Aristides Maillol, davant del Camp Nou, al veure el seu bar totalment buit en una hora en què normalment no donarien l'abast. Els dies de partit eren sinònim de cues interminables d'aficionats comprant entrepans i cerveses, tant abans d'entrar com després de sortir de l'estadi. «Un dia com avui, que juguen a les nou, no ens n'aniríem fins a la una de la matinada», assegura Edwin Granados, l'únic treballador que es troba al local. Normalment no estava sol. Solien atendre entre sis i set empleats.

«Habitualment hi podrien haver tranquil·lament entre 200 i 300 persones al voltant del bar. Fins i tot jo m'oferia a ajudar quan tenien molta gent», assevera l'encarregat del camp, Juan Ruiz, que ara només veu l'establiment ple «quan hi ha algun partit de futbol sala important» a l'Espai Barça.

Un altre bar estrella d'entrepans de la zona era el Rala 2, ubicat al número 60 del carrer Sabino Arana. «Hem notat molt la baixada» explica el Robert, un dels seus empleats, al ser preguntat per aquest diari. «Els dies de partit havíem de trucar a dos o tres extres. Ara som els justos per atendre el públic actual».

Davant els Jardins de Bacardí, punt de trobada habitual d'aficionats per fer la prèvia amb càntics i bengales, trobem una petita **botiga tipus colmado** en la qual, quan es jugava a casa, **no cabia una agulla**. Tots venien a la recerca del mateix: «cervesa i patates», recorda la seva empleada, assegurada rere la caixa. «Ara res. Ara malament. Molt poca gent», lamenta.

El seu negoci veí és l'estanc del Sergio, que reconeix que, malgrat «no viure del Barça», el canvi d'ubicació suposa per a ell «deixar de facturar una quantitat considerable en dia de partit». «Per a la gent del barri és fenomenal que juguin a Montjuïc, però als

comerços es nota», declara. Aquest dimarts ha abaixat la persiana poc després de les vuit de la tarda, però quan hi havia futbol «aprofitava» i tenia obert fins a una mica més tard. Recorrent el perímetre de l'Espai Barça trobem un altre negoci buit: la xurreria 'La Xurre', que presenta un aspecte que no té res a veure amb el d'un dia com avui fa uns mesos. Ara viuen d'«els nens que venen a berenar, els turistes que veuran el museu del Barça i alguns treballadors del voltant», i han hagut de retallar personal. Tot i així, es quedaran al lloc esperant que l'equip blaugrana torni al nou Camp Nou: «Fa 35 anys que som aquí i aguantarem», asseguren.

Notícia 8

L'Audiència Nacional força ACS a tornar 210 milions cobrats pel fiasco de Castor

Rebutja el recurs presentat per Escal UGS, **concessionària del fallit magatzem submarí de gas**, i **recolza la decisió** de la CNMC de forçar aquest reintegrament milionari als comptes del sistema gasista.

El fiasco del magatzem submarí de gas Castor i la pugna per **les indemnitzacions i devolucions milionàries que va comportar encara cuegen en els tribunals** una dècada després que deixés de funcionar. L'Audiència Nacional ha desestimat un recurs de la companyia Escal UGS, antic operador de Castor i controlat en un 66% pel grup ACS, i l'obliga a tornar al sistema gasista espanyol 209,7 milions d'euros rebuts entre el 2014 i el 2017.

Escal UGS ha estat litigant per tombar la resolució de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (CNMC) de 2019 amb la qual se li exigia el reintegrament de 195 milions d'euros (sense comptabilitzar els interessos) per les liquidacions que se li van entregar en concepte d'indemnització pel tancament del projecte després de detectar-se centenars de sismes a la costa de Castelló.

Els gairebé 210 milions que ara s'obliga a tornar a la firma controlada per ACS corresponen a les liquidacions definitives dels anys 2014, 2016 i 2017 del sistema gasista. La sentència de l'Audiència Nacional, amb data del 5 de juliol passat, encara és susceptible de recurs de cassació davant el Tribunal Suprem.

El culebró del Castor ve de molt lluny. El Govern de José Luis Rodríguez Zapatero va aprovar el 2008 la construcció d'un magatzem subterrani de gas davant les costes de Castelló. La instal·lació va acabar tancant de manera anticipada per la seva relació amb

uns 500 sismes a la zona i l'Executiu va decidir que fossin els consumidors espanyols els que paguessin íntegrament el fiasco del projecte a través de les factures de gas i durant 30 anys.

L'Executiu de Mariano Rajoy va aprovar una indemnització de 1.350,7 milions per a Escal UGS, quantitat que es carregaria al rebut del gas. El deute primer es va transmetre a Enagás –el gestor del sistema gasista– i **la companyia va acabar titultitzant-la** i va traspasar els drets de cobrament a Santander, CaixaBank i Bankia, que durant gairebé dos anys (entre el 2016 i el 2017) van estar ingressant quantitats periòdiques a través de les liquidacions de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència.

No obstant, el Tribunal Constitucional va anul·lar el desembre del 2017 la indemnització de més de 1.350 milions aprovada, al considerar que una decisió com aquella no podia adoptar-se mitjançant un decret, com va fer l'Executiu, sinó que en tot cas hauria de fer-se amb una norma de rang de llei.

Notícia 9

EL TSJ de Madrid ordena investigar la denúncia per agressió sexual contra un diputat autonòmic del PSOE

El Tribunal Superior de Justícia de Madrid ha ordenat a la jutge Rosa María Freire la realització de les «indagacions imprescindibles» en relació amb una denúncia per presumpte delictes d'agressió sexual presentada contra el diputat socialista a l'Assemblea de Madrid Javier Guardiola per part d'una jove que treballa a la seu del partit a Ferraz. La Sala, competent per investigar aforats autonòmics, critica que la titular del Jutjat d'instrucció número 32 mirés de remetre-li l'assumpte **sense haver fet prèviament «gens ni mica d'investigació» dels fets denunciats**.

Segons han confirmat fonts jurídiques a EL PERIÓDICO DE ESPAÑA, del Grup Prensà Ibérica, la interlocutòria obliga la citació de la denunciant perquè ratifiqui la seva denúncia i altres diligències, encara pendents de fer-se, després d'això, la magistrada valorarà si l'assumpte té prou entitat per ser remès de nou al tribunal superior, l'únic que pot citar el diputat donat el seu aforament.

La denúncia, avançada per ABC, va ser presentada el 21 d'abril d'aquest any i descriu una relació sexual amb el diputat en un moment en què la dona es trobava sota els efectes de la ingesta de diversos ansiolítics. El polític l'hauria portat fins a casa seva després de passar per l'hospital i allà es van produir els fets, dels quals la jove recorda només

determinats moments. **Va decidir denunciar després de patir episodis d'angoixa** després de la trobada i **consultar amb una experta** en violència de gènere, que **li va explicar que l'esdevingut encaixava en una agressió sexual**, segons el diari.

La interlocutòria que firmen els magistrats Celso Rodríguez, José Manuel Suárez Robledano i David Suárez, **al que ha tingut accés aquest diari, té data del 5 de setembre passat, i en aquesta s'assenyala que** l'exposició raonada remesa per la titular del jutjat en què va recaure la denúncia per repartiment es limita «a recollir les afirmacions abocades per la denunciant» de les quals va tenir coneixement per remissió d'atestat incoat davant la Policia Nacional. Afegeix que la interlocutòria tampoc recull «una motivació suficient de per què considera mínimament viable la denúncia formulada».

En conseqüència, «i tret que fos **necessaria** la realització de les imprescindibles indagacions» pel jutjat d'instrucció per determinar si els fets tenen, indiciàriament, naturalesa penal, el TSJ reclama a la jutge que després de la pràctica de la prova «que s'estimi mínimament necessària» formuli una nova exposició raonada en què determini «l'existència d'indicis racionals mínims» de la comissió dels fets.

Des de la direcció del PSOE s'assenyala a aquest diari que per ara només existeix la denúncia i caldrà veure si el procés continua endavant i els indicis arriben fins al TSJ. La seva norma és que el partit pren la decisió d'apartar algú quan s'obre judici oral per un delictes, però reconeixen que «si es veu alguna cosa no ètica», amb algun indicatiu més enllà de la mateixa denúncia, la decisió es pot fer abans: «Ja ho veurem», apunten.

Notícia 10

Jenni Hermoso va denunciar un assetjament «constant i reiterat» de

Rubiales perquè «justifiqués» el petó

En la seva declaració davant la tinenta fiscal de l'Audiència Nacional, **la jugadora** de la selecció espanyola Jenni Hermoso no només va confirmar que el petó que li va fer a la boca Luis Rubiales va ser un acte que no va comptar amb el seu consentiment, sinó que va afegir al seu relat que tant ella com el seu entorn més pròxim van patir «una pressió constant i reiterada» **per part de l'avui suspès president de la Federació Espanyola de Futbol**. El seu objectiu: que la campiona mundial justifiqués i aprovés el que va passar a l'acabar el partit a l'estadi de Sydney.

La querella presentada aquest divendres per la fiscalia, que encara ha de ser admesa a tràmit per un jutge de l'Audiència Nacional, identifica l'entorn que va patir la conducta del directiu: la família i les amistats de la jugadora. Com a conseqüència d'això, Jenni va patir «una situació d'assetjament, en contra del desenvolupament de la seva vida en pau, tranquil·litat i lliurement», assenyala el ministeri públic. Així, i tot i que prèviament només se li van oferir accions per un presumpta agressió sexual –penada amb fins a quatre anys de presó–, **la fiscalia afegeix a aquest delictes el de coaccions** descrit en l'article 172 del Codi Penal, que preveu penes de presó d'entre sis mesos i tres anys per qui «sense estar legítimament autoritzat, impedis a un altre amb violència fer el que la llei no prohibeix, o el compel·lis a efectuar el que no vol, sigui just o injust». La sanció penal, que inclou una multa, s'ha d'imposar «segons la gravetat de la coacció o dels mitjans fets servir», segons assenyala la norma.

Per donar suport a la seva acusació, la querella es remet al Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona, i concreta que «Espanya assumeix el compromís de protegir les dones contra totes les formes de violència, i prevenir, perseguir i eliminar la violència contra la dona i la violència domèstica», segons el document que firma la fiscal Marta Duránte.

Per «violència contra la dona», afegeix la fiscalia en la seva querella, s'ha d'entendre qualsevol forma de discriminació contra les dones, que impliquin danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, però també «les amenaces de portar a terme **els esmentats actes**, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, en la vida pública o privada».

Segons va informar Relevo, citant testimonis directes, Rubiales es va acostar a Hermoso durant el vol de tornada de Sydney a Madrid per pregar-li que aparegués amb ell en un vídeo de disculpa, **al·legant que el seu càrrec «estava en joc»**. La futbolista es va negar a atendre la petició del president.

El mateix mitjà va assegurar, un cop més citant testimonis directes, que el llavors seleccionador, Jorge Vilda, va pressionar la família de la jugadora «fins a tres vegades» perquè la convencés d'atendre els desitjos de Rubiales que tots dos apareguessin en aquest vídeo. El tècnic destituït va negar l'existència d'aquestes pressions en una entrevista a la Ser.

El president suspès **va gravar l'esmentat vídeo** en solitari a l'escala de l'avió a Doha, assegurant que no hi va haver «mala intenció per cap de les dues parts» en el petó, fent a la pràctica la jugadora partícip de la presumpta agressió sexual. «**Una contínua pressió**» «Se'm va demanar fer una declaració conjunta per rebaixar la pressió sobre el president, però en aquells moments al meu cap només **tenia la idea de disfrutar de la fita històrica** aconseguida amb les meves companyes d'equip», va explicar posteriorment Hermoso, en **el comunicat que va publicar en les seves xarxes** el dia de l'assemblea en què Rubiales es va negar a dimitir.

«Malgrat la meua decisió, he de manifestar que he estat sota una contínua pressió per sortir al pas amb alguna declaració que pogués justificar l'acte del senyor Rubiales. No només això, sinó que, de diferents maneres i a través de diferents persones, la RFEF ha pressionat el meu entorn (família, amics, companyes, etc) perquè donés un testimoni que poc o gens tenia a veure amb les meves sensacions», va afegir la futbolista, en unes declaracions que va traslladar a la Fiscalia de l'Audiència Nacional i que han motivat la presentació d'una denúncia per coaccions, afegint el presumpte delictes al d'agressió sexual.

Notícia 11

La Generalitat ha continuat detectant irregularitats al Geriàtric d'Aragó fins fa dos mesos

La Conselleria de Drets Socials va continuar detectant irregularitats al Geriàtric Aragó el 24 juliol d'aquest any, una setmana **després que la fiscalia denunciés els seus responsables** per un brot de salmonel·losi que va acabar amb la vida de vuit avis durant l'estiu del 2022. En aquesta inspecció, la Generalitat va tornar a instar el centre que revertís «de manera immediata les irregularitats detectades». Així ho afirma el mateix conseller de Drets Socials, Carles Campuzano, en un escrit en el qual respon a una pregunta parlamentària del PSC i en el qual també detalla que el Govern ha iniciat dos procediments sancionadors contra els gestors de la residència, situada al centre de Barcelona. Fonts de la conselleria detallen que aquestes irregularitats de juliol tenen a veure amb la poca informació facilitada sobre el brot mortal.

El Geriàtric Aragó s'enfronta a una investigació judicial oberta arran d'una denúncia de la fiscalia, per vuit presumptes delictes d'imprudència greu amb resultat de mort per un

brot de salmonel·losi descontrolat entre juliol i setembre del 2022. Tot i que la falta d'higiene i personal, així com l'incompliment de la normativa o la falta d'informació, no només es van detectar mentre el brot va estar actiu.

Els inspectors de Drets Socials han constatat incompliments fins a finals de juliol d'aquest any, segons l'escrit del conseller Campuzano. L'última inspecció es va produir després que la fiscalia denunciés el geriàtric davant els jutjats. En el dia d'avui el centre continua obert, malgrat que no pot acceptar nous ingressos. El jutjat que s'encarrega de la investigació va rebutjar, al seu torn, la petició de la fiscalia que es clausuressin les instal·lacions. Malgrat el requeriment d'EL PERIÓDICO, els assessors legals del geriàtric han eludit oferir la seva versió sobre aquests fets. Des que l'Agència de Salut Pública de Barcelona va alertar de les greus carències del brot de salmonel·la, la Generalitat ha visitat el centre en sis ocasions. Quatre vegades ho han fet els inspectors de Drets Socials i una els inspectors de Salut.

L'última, el 24 de juliol del 2023, va ser conjunta. Va ser precisament en aquesta visita quan va saltar l'enèsima alarma. «Es va enviar un escrit d'advertència a l'entitat perquè esmenés de manera immediata les irregularitats detectades», assegura Campuzano en la seva resposta al PSC.

La reguera de visites de la conselleria mostren com, a mesura que han anat passant els mesos, les anomalies no es reparaven. **Drets Socials va saber del brot mortal** de salmonel·la gràcies al primer informe de l'Agència de Salut Pública, el 20 de setembre del 2022, que va destapar les greus carències d'higiene i de comunicació durant el brot mortal. L'endemà, Drets Socials va prohibir realitzar nous ingressos al centre, una mesura avui vigent.

Els inspectors de Drets Socials van visitar la residència el 4 d'octubre del 2022. Allà van constatar «errors en l'administració de medicació», falta d'informació sobre el brot i «deficiències en les condicions materials» a causa de l'estat d'envelliment de l'edifici. També van anotar que la residència va contractar una tercera persona de neteja per complir les peticions de l'Agència de Salut Pública. El 17 de novembre van tornar a revisar el geriàtric i van continuar constatant-hi deficiències. En concret, hi van detectar «carències relatives a les condicions d'higiene, salubritat i confort dels residents», indica el conseller. Per això, Drets Socials va obrir llavors un primer expedient sancionador.

El febrer i l'abril del 2022 es van realitzar més inspeccions. En la segona, els inspectors hi van tornar a constatar «irregularitats relacionades amb el registre de caigudes» i van demostrar que **no hi havia responsable higienicosanitari al centre**.

Van decidir obrir un altre expedient sancionador. L'endemà, el 5 d'abril, va ser personal de la Conselleria de Salut qui va visitar les instal·lacions. I va repetir aquesta inspecció el 21 d'abril. El geriàtric va demostrar que havia contractat una responsable d'higiene i va començar a complir les demandes dels inspectors. Però, de nou, s'hi tornen a detectar carències i irregularitats.

El 7 de juliol el secretari general de la conselleria, Oriol Amorós, va enviar un escrit al centre «exigint la implementació immediata de les actuacions que s'han indicat» a fi de «revertir les carències i males praxis detectades». El Govern va ordenar un canvi en la direcció del geriàtric, segons el conseller. L'anterior directora no va marxar, ja que va continuar actuant de subdirectora. El 19 de juliol la fiscalia de Barcelona va presentar la seva denúncia. I a finals de juliol, el dia 24, Salut i Drets Socials hi van fer una nova inspecció i hi van tornar a detectar una suposada mala praxi, relacionada amb la falta d'informació sobre el brot de salmonel·losi. La inspecció va acabar amb un altre escrit d'«advertiment» per «esmenar de forma immediata les irregularitats detectades», segons Campuzano.

No obstant, de la conselleria afegeixen que, amb el canvi de direcció, han notat «millores substancials». «S'està fent un seguiment exhaustiu del centre», diuen fonts del departament, que afegeixen que, si aquestes mesures apuntades es consoliden, s'avaluarà la possibilitat de permetre'ls fer nous ingressos de residents.

El document firmat pel conseller també demostra que abans del brot hi va haver queixes de familiars de residents. El febrer del 2022, un familiar va denunciar el centre davant Inspecció per falta de cures, ja que, segons ells, hi havia deficiències al menjar, la higiene i la hidratació, i no se seguien les pautes mèdiques. El maig d'aquell any, un altre familiar va denunciar falta de cures a la dentadura d'un resident, a més que el geriàtric no va assumir el cost d'un trasllat en ambulància.

Aquestes queixes van motivar dues inspeccions més, però no s'hi va detectar cap irregularitat.

Aquest dimecres, ERC i JuntsxCat han tombat la compareixença de la responsable d'Inspecció de la conselleria en la comissió parlamentària de Drets Socials per tractar aquest cas. Era una petició tramitada pel grup socialista i que ha comptat amb el suport

dels Comuns i Vox. «Ens sembla sorprenent que hi hagi grups polítics que no volen que ens donin explicacions per aclarir el que ha passat en aquest centre. Nosaltres hi continuarem insistint», ha assegurat el diputat del PSC Raúl Moreno.